

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИЯ ОДИТОР

До

Управителния съвет на

Държавно предприятие „Ръководство на въздушното движение“
(ДП „РВД“)

Доклад относно одита на финансовия отчет

Мнение

Ние извършихме одит на финансовия отчет на ДП „РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ“ („Дружеството“), съдържащ отчета за финансовото състояние към 31 декември 2023 г. и отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, отчета за промените в собствения капитал и отчета за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и пояснителните приложения към финансовия отчет, съдържащи съществена информация за счетоводната политика и друга пояснителна информация.

По наше мнение, приложеният финансов отчет представя достоверно, във всички съществени аспекти финансовото състояние на Дружеството към 31 декември 2023 г. и неговите финансови резултати от дейността и паричните му потоци за годината, завършваща на тази дата, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз (ЕС).

База за изразяване на мнение

Ние извършихме нашия одит в съответствие с Международните одиторски стандарти (МОС). Нашите отговорности съгласно тези стандарти са описани допълнително в раздела от нашия доклад „Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет“. Ние сме независими от Дружеството в съответствие с Международния етичен кодекс на професионалните счетоводители (включително Международни стандарти за независимост) на Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители (Кодекса на СМСЕС), заедно с етичните изисквания на Закона за независимия финансов одит (ЗНФО), приложими по отношение на нашия одит на финансовия отчет в България, като ние изпълнихме и нашите други етични отговорности в съответствие с изискванията на ЗНФО и Кодекса на СМСЕС. Ние считаме, че одиторските доказателства, получени от нас, са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение.

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИЯ ОДИТОР – продължение***Обръщане на внимание***

Обръщаме внимание на пояснително приложение 5 Значими събития и сделки през периода и на отразяването им и в пояснително приложение 36 Събития след края на отчетния период към финансовия отчет. Същите са съществени некоригиращи събития, но са оповестени поради очакванията за продължаване на действието на военни конфликти след края на отчетния период.

Бъдещото развитие на конфликтите и техните въздействия върху различните бизнеси и икономиката като цяло е свързано с много несигурности и не могат да бъдат разумно прогнозирани в тяхната цялост. Предвид бързото развитие на конфликтите и съпътстващите ги геополитически напрежения, нови събития и обстоятелства възникват на ежедневна база. Всяка авиокомпания прави собствена оценка на риска и понякога избягването на определени въздушни пространства може да продължи трайно, независимо че в тях в момента не се водят непосредствени военни действия. Към датата на съставяне на отчета, вероятно е обстановката да се нормализира и постепенно авиокомпаниите да се завърнат към традиционните си маршрути в по-голямата си част.

Във връзка с гореизложеното Дружеството е извършило преглед на дейности и икономически взаимоотношения, които биха могли да бъдат изложени на риск. На този етап ръководството на Предприятието не е в състояние да прогнозира дали и как ще бъде преустановен военния конфликт, поради изключително комплексния характер на ситуацията.

Обръщаме внимание и на пояснително приложение 10 Търговски вземания, което оповестява дългосрочни търговски вземания произтичащи от прилагане на извънредни мерки съгласно РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2020/1627 НА КОМИСИЯТА от 3 ноември 2020 година. Дългосрочното търговско вземане е посочено за периода 2025 – 2029 г., по настояща стойност, като са отчетени възможните към 31.12.2023 г. сценарии за развитие на трафика до края на 2029 г., претеглени със съответните вероятности и при актуализирана норма на сконтиране, отчитаща новите макроикономически реалности.

Нашето мнение не е модифицирано във връзка с тези въпроси.

Друга информация, различна от финансовия отчет и одиторския доклад върху него

Ръководството носи отговорност за другата информация. Другата информация се състои от доклад за дейността и декларация за корпоративно управление изготвени от Ръководството съгласно Глава седма от Закона за счетоводството, но

ОДИТОРСКО ДРУЖЕСТВО
„БРЕЙН СТОРМ КОНСУЛТ – ОД“ ООД**ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИЯ ОДИТОР – продължение**

не включва финансовия отчет и нашия одиторски доклад, върху него, която получихме преди датата на нашия одиторски доклад.

Нашето мнение относно финансовия отчет не обхваща другата информация и ние не изразяваме каквато и да е форма на заключение за сигурност относно нея, освен ако не е изрично посочено в доклада ни и до степента, до която е посочено.

Във връзка с нашия одит на финансовия отчет, нашата отговорност се състои в това да прочетем другата информация и по този начин да преценим дали тази друга информация е в съществено несъответствие с финансовия отчет или с нашите познания, придобити по време на одита, или по друг начин изглежда да съдържа съществено неправилно докладване.

В случай че на базата на работата, която сме извършили, ние достигнем до заключение, че е налице съществено неправилно докладване в тази друга информация, от нас се изисква да докладваме този факт.

Нямаме какво да докладваме в това отношение.

Отговорности на Ръководството и лицата, натоварени с общо управление за финансов отчет

Ръководството носи отговорност за изготвянето и достоверното представяне на този финансов отчет в съответствие с МСФО, приложими в ЕС и за такава система за вътрешен контрол, каквато Ръководството определя като необходима за осигуряване изготвянето на финансови отчети, които не съдържат съществени неправилни отчитания, независимо дали длъжаци се на измама или грешка.

При изготвяне на финансовия отчет Ръководството носи отговорност за оценяване способността на Дружеството да продължи да функционира като действащо предприятие, оповестявайки, когато това е приложимо, въпроси, свързани с предположението за действащо предприятие и използвайки счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие, освен ако Ръководството не възнамерява да ликвидира Дружеството или да преустанови дейността му, или ако Ръководството на практика няма друга алтернатива, освен да постъпи по този начин.

Лицата, натоварени с общо управление, носят отговорност за осъществяването на надзор над процеса по финансово отчитане на Дружеството.

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИЯ ОДИТОР – продължение**Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет**

Нашите цели са да получим разумна степен на сигурност относно това дали финансовият отчет като цяло не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали дължащи се на измама или грешка, и да издадем одиторски доклад, който да включва нашето одиторско мнение. Разумната степен на сигурност е висока степен на сигурност, но не е гаранция, че одит, извършен в съответствие със Закона за независимия финансов одит и МОС, винаги ще разкрива съществено неправилно отчитане, когато такова съществува. Неправилни отчитания могат да възникнат в резултат на измама или грешка и се считат за съществени, ако би могло разумно да се очаква, че те, самостоятелно или като съвкупност, биха могли да окажат влияние върху икономическите решения на потребителите, вземани въз основа на този финансов отчет.

Като част от одита в съответствие с МОС, ние използваме професионална преценка и запазваме професионален скептицизъм по време на целия одит. Ние също така:

- идентифицираме и оценяваме рисковете от съществени неправилни отчитания във финансовия отчет, независимо дали дължащи се на измама или грешка, разработваме и изпълняваме одиторски процедури в отговор на тези рискове и получаваме одиторски доказателства, които да са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение. Рискът да не бъде разкрито съществено неправилно отчитане, което е резултат от измама, е по-висок, отколкото риска от съществено неправилно отчитане, което е резултат от грешка, тъй като измамата може да включва тайно споразумяване, фалшифициране, преднамерени пропуски, изявления за въвеждане на одитора в заблуждение, както и пренебрегване или заобикаляне на вътрешния контрол.
- получаваме разбиране за вътрешния контрол, имащ отношение към одита, за да разработим одиторски процедури, които да са подходящи при конкретните обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на вътрешния контрол на Дружеството.
- оценяваме уместността на използваните счетоводни политики и разумността на счетоводните приблизителни оценки и свързаните с тях оповестявания, направени от Ръководството.
- достигаме до заключение относно уместността на използване от страна на Ръководството на счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие и, на базата на получените одиторски доказателства, относно това дали е налице съществена несигурност, отнасяща се до събития

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИЯ ОДИТОР – продължение

или условия, които биха могли да породят значителни съмнения относно способността на Дружеството да продължи да функционира като действащо предприятие. Ако ние достигнем до заключение, че е налице съществена несигурност, от нас се изисква да привлечем внимание в одиторския си доклад към свързаните с тази несигурност оповестявания във финансовия отчет или в случай че тези оповестявания са неадекватни, да модифицираме мнението си. Нашите заключения се основават на одиторските доказателства, получени до датата на одиторския ни доклад. Бъдещи събития или условия обаче могат да станат причина Дружеството да преустанови функционирането си като действащо предприятие.

- **оценяваме цялостното представяне, структура и съдържание на финансовия отчет, включително оповестяванията, и дали финансовият отчет представя основополагащите за него сделки и събития по начин, който постига достоверно представяне.**

Ние комуникираме с лицата, натоварени с общо управление, наред с останалите въпроси, планирания обхват и време на изпълнение на одита и съществените констатации от одита, включително съществени недостатъци във вътрешния контрол, които идентифицираме по време на извършвания от нас одит.

Ние предоставяме също така на лицата, натоварени с общо управление, изявление, че сме изпълнили приложимите етични изисквания във връзка с независимостта и че ще комуникираме с тях всички взаимоотношения и други въпроси, които биха могли разумно да бъдат разглеждани като имащи отношение към независимостта ни, а когато е приложимо, и свързаните с това предпазни мерки.

Доклад във връзка с други законови и регулаторни изисквания***Допълнителни въпроси, които поставя за докладване Законът за счетоводството и Законът за публичните предприятия***

В допълнение на нашите отговорности и докладване съгласно МОС, описани по-горе в раздела „Друга информация, различна от финансовия отчет и одиторския доклад върху него“ по отношение на доклада за дейността и декларацията за корпоративно управление и друга изискуема информация съгласно чл. 61, ал. 3 от Правилника за прилагане на Закона за публичните предприятия ние изпълнихме и процедурите, добавени към изискваните по МОС, съгласно „Указания относно нови и разширени одиторски доклади и комуникация от страна на одитора“ на професионалната организация на регистрираните одитори в България, Института на дипломираните експерт-счетоводители

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИЯ ОДИТОР – продължение

(ИДЕС)“. Тези процедури касаят проверки за наличието, както и проверки на формата и съдържанието на тази друга информация с цел да ни подпомогнат във формиране на становище относно това дали другата информация включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството и Глава седма от Закона за публичните предприятия, приложими в България.

Становище във връзка с чл. 37, ал. 6 от Закона за счетоводството

На базата на извършените процедури, нашето становище е, че:

- а) Информацията, включена в доклада за дейността за финансовата година, за която е изготвен финансовия отчет, съответства на финансовия отчет.
- б) Докладът за дейността, в т.ч. нефинансовата информация съдържаща елементите на нефинансовата декларация съгласно чл. 48 от Закона за счетоводството и чл. 29 от Закона за публичните предприятия, е изготвен в съответствие с приложимите законови изисквания.
- в) В резултат на придобитото познаване и разбиране на дейността на Дружеството и средата, в която то функционира, не сме установили случаи на съществено невярно представяне в доклада за дейността.
- г) В декларацията за корпоративно управление за финансовата година, за която е изготвен финансовия отчет, е представена изискваната съгласно Глава седма от Закона за счетоводството и чл. 100 (н), ал. 8 от Закона за публичното предлагане на ценни книжа информация.

БРЕЙН СТОРМ КОНСУЛТ – ОД ООД

Одиторско дружество

Чл. 5, §1, б. "в" от Регламент /ЕС/
2016/679

Камелия Терзийска – Управител и
Регистриран одитор, отговорен за одита

Република България, София, 18 юни 2024 г.

Отчет за финансовото състояние

Активи	Пояснение	31 декември 2023 '000 лв.	31 декември 2022 '000 лв.
Нелекущи активи			
Имоти, машини и съоръжения	6	170,144	172,676
Нематериални активи	7	34,969	26,388
Отсрочени данъчни активи	8	7,042	763
Дългосрочни вземания от касиенти	10	81,402	94,039
Нелекущи активи		293,557	293,866
Текущи активи			
Материални запаси	9	1,563	1,316
Търговски вземания	10	99,834	76,760
Вземания от свързани лица	30	129	35
Вземания във връзка с данъци върху дохода	11	544	1,517
Други вземания	12	9,004	6,064
Пари и парични еквиваленти	13	117,595	64,933
Текущи активи		228,669	150,625
Общо активи		522,226	444,491

Финансов директор и
главен счетоводител

Чл. 5, §1, б. "в" от
РЕгламент /ЕС/
2016/679

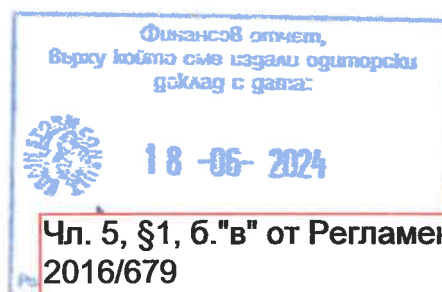
Витко Тодоров

Генерален директор

Чл.5, §1, б."в" от
Регламент /ЕС/
2016/679

Георги Пеев

Дата: 15.05.2024 г.

Поясненията към финансовия отчет от стр. 6 до стр.52 представляват неразделна част от него.

ДП РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

Отчет за финансовото състояние (продължение)

Собствен капитал и пасиви	Пояснение	31 декември 2023 '000 лв.	31 декември 2022 '000 лв.
Собствен капитал			
Основен капитал	14.1	129,758	129,758
Законни резерви	14.2	44,097	44,097
Други резерви	14.2	165,623	166,942
Печалба за текущата година		18,472	9,624
Общо собствен капитал		357,950	350,421
Пасиви			
Нетекущи пасиви			
Пенсионни и други задължения към персонала	15.2	22,719	18,102
Провизии	16	58,835	40,687
Финансирани	17	1,017	1,657
Нетекущи пасиви		82,571	60,446
Текущи пасиви			
Пенсионни и други задължения към персонала	15.2	23,239	20,245
Провизии	16	42,735	4,280
Търговски задължения	18	9,454	3,907
Краткосрочни задължения към свързани лица	30	10	47
Данъчни задължения	19	4,042	3,357
Други задължения	20	2,225	1,788
Текущи пасиви		81,705	33,624
Общо пасиви		164,276	94,070
Общо собствен капитал и пасиви		522,226	444,491

Финансов директор и
 главен счетоводител

Дата: 15.05.2024 г.

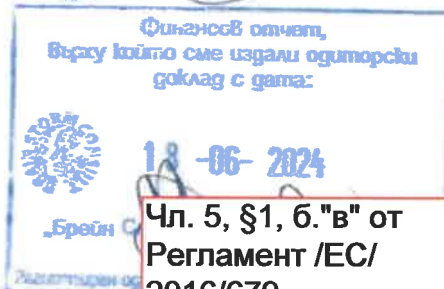
Чл. 5, §1, б. "в" от
 Регламент /ЕС/
 2016/679

Витан Тодоров

Чл.5, §1, б. "в" от
 Регламент /ЕС/
 2016/679

Георги Пеев

Чл. 5, §1, б. "в" от
 Регламент /ЕС/
 2016/679

Поясненията към финансовия отчет от стр. 6 до стр.52 представляват

Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за годината, приключваща на 31 декември

	Пояснение	2023 '000 лв.	2022 '000 лв.
Приходи от предоставени услуги	21	349,916	284,102
Ефекти от прилагане на схема за ефективност	22	(20,757)	6,379
Други приходи	23	2,489	2,565
Разходи за материал	4	(5,232)	(6,296)
Разходи за външни услуги	25	(29,966)	(29,956)
Разходи за персонала	15.1	(199,073)	(164,944)
Разходи за амортизации на нефинансови активи	6.7	(24,952)	(25,313)
Други разходи, нетно	26	(61,546)	(42,980)
Печалба от оперативна дейност		<u>10,879</u>	<u>23,557</u>
Финансови приходи	27	10,526	234
Финансови разходи	27	(901)	(13,143)
Печалба преди данъци		<u>20,504</u>	<u>10,648</u>
Разходи за данъци върху дохода	28	(2,032)	(1,024)
Печалба за годината		<u>18,472</u>	<u>9,624</u>
Друг всеобхватен доход			
Компоненти, които не се рекласифицират в печалбата или загубата:			
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране	15.2	(1,484)	1,168
Данък върху дохода, отнасящ се до компоненти, които не се рекласифицират в печалбата или загубата	28	148	(116)
Друг всеобхватен доход/(загуба) за годината, нетно от данъци		<u>(1,336)</u>	<u>1,052</u>
Общо всеобхватен доход за годината		<u>17,136</u>	<u>10,676</u>

Финансов директор и
главен счетоводител

Чл. 5, §1, б. "в" от
РЕгламент /ЕС/
2016/679

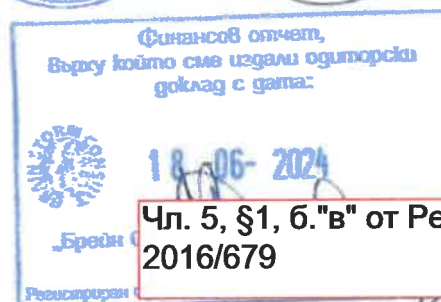
Витан Тодоров

Генерален директор

Чл.5, §1, б."в" от
Регламент /ЕС/ 2016/679

Георги Пеев

Дата: 15.05.2024 г.

Чл. 5, §1, б."в" от Регламент /ЕС/
2016/679

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

Отчет за промените в собствения капитал за годината, приключваща на 31 декември

Всички суми са представени в '000 лв.	Основен капитал	Законови резерви	Други резерви	Печалба за текущата година	Общо собствен капитал
Салдо към 1 януари 2023 г.	129,758	44,097	166,942	9,624	350,421
Отчисления от печалбата	-	-	-	(9,624)	(9,624)
Придобити активи	-	-	17	-	17
Сделки със собственика	-	-	17	(9,624)	(9,607)
Печалба за годината	-	-	-	18,472	18,472
Друга всеобхватен доход:					
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране, нетно от данъци	-	-	(1,336)	-	(1,336)
Общо всеобхватен доход за годината	-	-	(1,336)	18,472	17,136
Салдо към 31 декември 2023 г.	129,758	44,097	165,623	18,472	357,950
Салдо към 1 януари 2022 г.	129,758	44,097	165,890	3,033	342,778
Отчисления от печалбата	-	-	-	(3,033)	(3,033)
Придобити активи	-	-	-	-	-
Сделки със собственика	-	-	-	(3,033)	(3,033)
Печалба за годината	-	-	-	9,624	9,624
Друга всеобхватен доход:					
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране, нетно от данъци	-	-	1,052	-	1,052
Общо всеобхватен доход за годината	-	-	1,052	9,624	10,676
Салдо към 31 декември 2022 г.	129,758	44,097	166,942	9,624	350,421

Финансов директор и главен счетоводител

Чл.5, §1, б."в" от Регламент /ЕС/

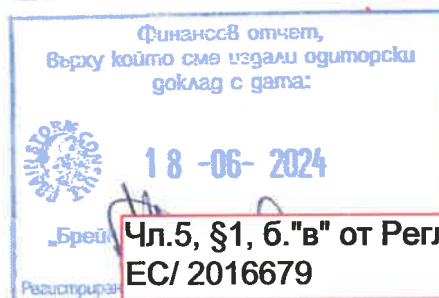
Витан Тодоров

Генерален директор

Чл. 5, §1, б."в" от Регламент /ЕС/ 2016/679

Георги Пеев

Дата: 15.05.2024 г.

Поясненията към финансовия отчет от стр. 6 до стр.52 представяват неразделна част от него.

Отчет за паричните потоци за годината, приключваща на 31 декември

Пояснение	2023 '000 лв.	2022 '000 лв.
Оперативна дейност		
Постъпления от касиенти	345,563	261,466
Плащания към доставчици	(51,199)	(56,192)
Плащания към персонал и осигурителни институции	(185,935)	(148,439)
Плащания за данък върху дохода	(7,191)	(3,550)
Получени финансиранни	457	5
Други плащания за оперативна дейност, нетно	1,464	1,756
Нетен паричен поток от оперативна дейност	<u>183,159</u>	<u>55,046</u>
Инвестиционна дейност		
Придобиване на имоти, машини и съоръжения	(33,143)	(11,596)
Придобиване на нематериални активи	(9,834)	(8,286)
Получени лихви	2,106	(22)
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност	<u>(40,871)</u>	<u>(19,904)</u>
Финансова дейност		
Плащания на отчисления от печалбата	143 (9,624)	(3,033)
Нетен паричен поток от финансова дейност	<u>(9,624)</u>	<u>(3,033)</u>
Нетна промяна в пари и парични еквиваленти	<u>52,664</u>	<u>32,109</u>
Пари и парични еквиваленти в началото на годината	64,933	32,824
Загуба/печалба от валутна проценка на пари и парични еквиваленти	(2)	-
Пари и парични еквиваленти в края на годината, в това число:	13 117,595	64,933
Паричен резерв в БНБ	<u>21,514</u>	<u>21,514</u>

Финансов директор и
главен счетоводител

Чл. 5, §1, б. "в" от
РЕгламент /ЕС/
2016/679

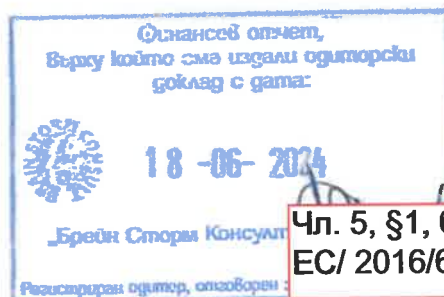
Витан Тодоров

Генерален директор

Чл.5, §1, б."в" от
Регламент /ЕС/ 2016/679

Георги Пеев

Дата: 15.05.2024 г.

Чл. 5, §1, б."в" от Регламент /
ЕС/ 2016/679

Пояснения към финансовия отчет

1. Предмет на дейност

Държавно Предприятие „Ръководство на Въздушното Движение“ (ДП РВД, или Предприятието) е Предприятие със седалище в Република България, гр. София, бул. „Брюксел“ № 1, ЕИК 000697179. На 1 януари 2001 г. то е регистрирано като държавно предприятие. Преди това Предприятието е извършвало дейността си като главна дирекция към Министерството на транспорта и съобщенията. Към момента, министърът на Транспортa и съобщенията упражнява правата на едноличен собственик (принципал).

Предприятието изпълнява функциите по предоставяне на аеронавигационно обслужване в гражданското въздушно пространство на Република България. Основните извършвани дейности включват:

1. Управление на въздушното движение за постигане на безопасност, ефективност и редовност на полетите в обслужваното гражданско въздушно пространство;
2. Планиране, осигуряване, внедряване, експлоатация и поддържане на съоръжения, системи и оборудване за комуникационно, навигационно, обзорно, енергийно, метеорологично и аеронавигационно осигуряване на обслужваното въздушно движение и съпътстващата инфраструктура;
3. Комуникационно обслужване, навигационно обслужване и обслужване по обзора;
4. Метеорологично обслужване;
5. Аеронавигационно информационно обслужване;
6. Информационно обслужване на дейностите по търсене и спасяване на въздухоплавателни средства;
7. Управление на системата за безопасност на въздушното движение в рамките на предоставената му компетентност;
8. Изпълнение на задълженията на Република България, произтичащи от международни договори в областта на управлението на въздушното движение, по които Република България е страна.
9. Събиране на такси за аеронавигационно обслужване.

Дейността на Предприятието е регламентирана със Закона за гражданското въздухоплаване и с Правилник за устройството, функциите и дейността на ДП РВД.

Органи на управление на ДП „Ръководство на въздушното движение“ са:

1. Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията;
2. Управителният съвет;
3. Генералният директор.

Към датата на изготвяне на финансовия отчет, членове на Управителния съвет са :

1. Веселина Карамилева - Тодорова – председател на Управителния съвет
2. Георги Пеев – генерален директор и член на Управителния съвет
3. Янко Стоименов – член на Управителния съвет.

Средносписъчният брой на персонала на Предприятието към 31.12.2023 г. е 1,140 човека.

2. Основа за изготвяне на финансовия отчет

Финансовият отчет на Предприятието е изготвен в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти (СМСС) и приети от Европейския съюз (ЕС) и приложими в Република България. По смисъла на параграф 1, точка 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството, приложим в България, терминът „МСФО, приети от ЕС“ представляват Международните счетоводни стандарти (МСС), приети в съответствие с Регламент (ЕО) 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета.

Финансовият отчет е съставен в български лева, което е функционалната валута на Предприятието. Всички суми са представени в хиляди лева ('000 лв.) (включително сравнителната информация за 2022 г.), освен ако не е посочено друго.

Ръководството носи отговорност за съставянето и достоверното представяне на информацията в настоящия финансов отчет.

Финансовият отчет е съставен при спазване на принципа на действащо предприятие.

3. Промени в счетоводната политика

3.1. Нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО, които са влезли в сила от 1 януари 2023 г.

Предприятието е приложило следните нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО, разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти, които са задължителни за прилагане от годишния период, започващ на 1 януари 2023 г., но нямат съществен ефект от прилагането им върху финансовия резултат и финансовото състояние на Предприятието:

- **Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчет и МСФО Практически отчет 2**
 Изготвяне на преценки за същественост - Оповестяване на счетоводни политики в сила от 1 януари 2023 година, прието е за приложение в ЕС съгласно регламент (ЕС) №2022/357 от 02.март 2022 година. Промените касаят прецизиране на определението за „същественост“, посочено в двата стандарта. Заменя се изискването предприятията да оповестят в пояснителните приложения към ГФО своите “съществени счетоводни политики” с оповестяване на „съществена информация за счетоводната политика“.

Други свързани изменения:

МСФО 7 Финансови инструменти: оповестяване

МСС 26 Счетоводство и отчитане на планове за пенсионно осигуряване

МСС 34 Междинно финансово отчитане

МСФО 8 Оперативни сегменти – Насоки за приложение

МСС 1 Представяне на финансови отчети – Насоки за приложение

- **Изменения на МСС 8 Счетоводна политика, Промени в счетоводните приблизителни оценки и грешки: Дефиниция на счетоводните приблизителни оценки-** в сила от и след 1 януари 2023 година., прилагат се за промени в счетоводните политики и промени в счетоводните приблизителни оценки, които настъпват на или след началото на периода. Измененията изясняват разграничението между промените в счетоводните приблизителни оценки и промените в счетоводната политика и коригирането на грешки. Изясняват как предприятието да използва техники за измерване на и оценка на входящите данни за разработване на счетоводни оценки.

- **Изменения на МСС 12 Данъци върху дохода – Отсрочени данъци, свързани с активи и пасиви, произтичащи от единична транзакция** - в сила от и след 1 януари 2023 година. С изменението се изисква предприятията да признават отсрочени данъчни активи и пасиви от сделки и операции, които при първоначалното признаване пораждат еднакви по стойност облагаеми и приспадащи се (намаляеми) временни разлики.

След измененията на МСС 12, от предприятието се изисква да признае свързания отсрочен данъчен актив и пасив, като признаването на всеки отсрочен данъчен актив подлежи на критериите за възстановяване в МСС 12.

В резултат на изменението на МСС 12 и в зависимост от приложимото данъчно законодателство еднакви по стойност облагаеми и намаляеми временни разлики могат да възникнат при първоначалното признаване на актив и пасив от операция или сделка, която не е бизнес комбинация и не засяга нито счетоводната, нито облагаемата печалба.

Измененията се прилагат за сделки, които се извършват на или след началото на най-ранния представен сравнителен период.

Предприятието признава към началото на най-ранния представен сравнителен период:

- отсрочен данъчен актив — до степента, до която е вероятно да съществува облагаема печалба, срещу която да може да се оползотвори приспадащата се временна разлика — и
- отсрочен данъчен пасив - за всички приспадащи се и облагаеми временни разлики, свързани със:
 - а) активи с право на ползване и пасиви по лизинга; както и
 - б) задължения за извеждане от експлоатация, възстановяване и сходни с тях задължения и съответните суми, признати като част от цената на придобиване на съответния актив.

Кумулативният ефект от първоначалното прилагане на изменението се отчита като корекция на началното салдо на неразпределената печалба (или друг компонент на собствения капитал, според случая) към тази дата.

- **МСФО 17 Застрахователни договори – влиза в сила на или след 01.01.2023 г.**

МСФО 17 Застрахователни договори се прилага по отношение на:

- застрахователни договори, включително презастрахователни договори, които предприятието издава;
- презастрахователни договори, които предприятието притежава; и
- инвестиционни договори с допълнителен негарантиран доход, които предприятието издава, при условие че то издава и застрахователни договори.

МСФО 17 се прилага за всички застрахователни и презастрахователни договори, независимо от това дали са издадени от застраховател или друг тип компания или юридическо лице.

МСФО 17 изисква предприятията да идентифицират портфейли и групи от застрахователни договори. Групите се формират при първоначалното признаване и впоследствие не се преразглеждат.

Предприятието признава група от застрахователни договори, които издава, на най-ранната от следните дати:

- а) началото на периода на покритие на групата договори;
- б) датата, на която става дължимо първото плащане от титуляря на полица в групата;
- в) за група от обременяващи договори, когато групата стане обременяваща.

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

Предприятието издател на застрахователни договори оценява правата и задълженията, възникващи от групи от договори, и ги представя като нетна сума в отчета за финансовото състояние на дисконтирана база. При първоначалното признаване на група от застрахователни договори маржът на договорената услуга се оценява по настоящата стойност на коригираните за риск бъдещи входящи парични потоци минус настоящата стойност на коригираните за риск бъдещи изходящи парични потоци.

Изискванията на МСФО 17 за последващо оценяване на застрахователните договори се разграничават на три подхода:

- общ модел;
- подход на разпределяне на премията (право на избор);
- подход на променливото възнаграждение/такса (задължителен).

Балансовата стойност на пасива по застраховане за дадена група от застрахователни договори в края на всеки отчетен период е сумата от:

а) пасив за остатъчно покритие, включващ:

- (i) парични потоци за изпълнение, свързани с бъдещи услуги, разпределени към групата в края на отчетния период; и
- (ii) марж на договорената услуга на групата към тази дата;

б) пасив за предявени претенции, включващ парични потоци за изпълнение, свързани с минали услуги, разпределени към групата към тази дата.

Новите правила ще се отразят на финансовите отчети и ключовите показатели за ефективността на всички предприятия, които издават застрахователни договори или инвестиционни договори с характеристики за дискреционно участие.

Застрахователят прилага МСФО 17 с обратна сила на датата на преминаването, като отчита своите застрахователни и презастрахователни договори, все едно че МСФО 17 винаги е бил прилаган.

• Изменение на МСС 12 Данъци върху дохода – Международна данъчна реформа – Примерни правила от втори стълб

С изменението се въвежда задължително временно изключение от счетоводното отчитане на отсрочените данъци, произтичащи от прилагането на Модела на правила по Втори стълб в съответната юрисдикция. В резултат на това, при изчисление на отсрочените данъци към 31.12.2023 г. следва да се прилага съществуващата данъчна ставка (по чл. 20 от ЗКПО) в размер на 10%.

С изменението се изисква оповестяване от страна на съответните предприятия на тяхната експозиция за данъци върху дохода по Модела на правила на Втори стълб, на база на налична или разумно оценяема качествена и количествена информация.

3.2. Стандарти, изменения и разяснения, които все още не са влезли в сила и не се прилагат от по-ранна дата от Предприятието

Към датата на одобрение на този финансов отчет са публикувани нови стандарти, изменения и разяснения към съществуващи вече стандарти, но не са влезли в сила или не са приети от ЕС за финансовата година, започваща на 1 януари 2023 г., и не са били приложени от по-ранна дата от Предприятието. Не се очаква те да имат съществен ефект върху финансовите отчети на Предприятието. Ръководството очаква всички стандарти и изменения да бъдат приети в счетоводната политика на Предприятието през първия период, започващ след датата на влизането им в сила.

Промените са свързани със следните стандарти:

- **Изменения на МСС 1 Представяне на финансови отчети: Класификация на пасивите като текущи или нетекущи, както и Нетекущи пасиви с договорни клаузи – в сила от 1 януари 2024 г.**

Измененията засягат представянето на пасивите като текущи или нетекущи в отчета на финансовото състояние. Задълженията се класифицират като текущи или нетекущи, в зависимост от правата, които съществуват в края на отчетния период. Класификацията не се влияе от очакванията на предприятието или събитията след отчетната дата (напр. получаване на отказ или нарушение на договора).

Измененията се прилагат ретроспективно за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2024 г., с възможност за по-ранно приложение.

Ръководството на дружеството е в процес на оценка на евентуалните ефекти от приложението на измененията и тяхното отражение върху финансовия отчет на дружеството в бъдеще.

- **Изменения на МСФО 16 Лизинг: Пасив по лизинг при продажба с обратен лизинг – в сила от 1 януари 2024 г.**

Измененията разглеждат как продавач-наемател трябва да измерва актива с право на ползване, произтичащ от обратен лизинг, и в резултат на това как трябва да определя печалбата или загубата от сделка по продажба и обратен лизинг, която се квалифицира като „продажба“ съгласно МСФО 15 и лизинговите плащания включват променливи лизингови плащания, които не зависят от индекс или процент.

Измененията се прилагат ретроспективно за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2024 г.

Предприятието оценява влиянието, което измененията ще имат върху финансовите отчети.

- **Изменения на МСС 7 Отчети за паричните потоци и МСФО 7 Финансови инструменти - оповестяване: Споразумения за финансиране на доставчика - в сила от 1 януари 2024г.**

Съветът по международни счетоводни стандарти издаде нови изисквания за оповестяване относно договореностите за финансиране на доставчици. Договореностите обикновено предоставят на предприятието удължени срокове за плащане или на доставчиците на предприятието условия за предсрочно плащане в сравнение със съответната дата на плащане по фактурата.

Целта на новите оповестявания е да се предостави информация за договореностите за финансиране на доставчици, която позволява на инвеститорите да оценят ефектите върху задълженията, паричните потоци и излагането на ликвиден риск на предприятието.

Съветът по международни счетоводни стандарти предоставя преходно облекчение, като не изисква сравнителна информация през първата година, а също така не изисква оповестяване на определени начални салда. Освен това изискваните оповестявания са приложими само за годишни периоди през първата година на прилагане. Следователно най-рано ще трябва да се предоставят новите оповестявания в годишните финансови отчети за 31 декември 2024 г.

Предприятието оценява влиянието, което измененията ще имат върху финансовите отчети.

- **Изменения на МСФО 10 Консолидирани финансови отчети и МСС 28 Инвестиции в асоциирани предприятия и съвместни предприятия: Продажба или апорт на активи между инвеститор и негово асоциирано или съвместно предприятие - датата на влизане в сила на измененията все още не е определена от СМСС**

Измененията изясняват счетоводното третиране на продажби или апорт на активи между инвеститор и техните асоциирани предприятия или съвместни предприятия. Те потвърждават, че счетоводното третиране зависи от това дали непаричните активи, продадени или внесени в асоциирано или съвместно предприятие, представляват „бизнес“ (както е дефинирано в МСФО 3 Бизнес комбинации).

4. Счетоводна политика

4.1. Общи положения

Най-значимите счетоводни политики, прилагани при изготвянето на този финансов отчет, са представени по-долу.

Финансовият отчет е изготвен при спазване на принципите за оценяване на всички видове активи, пасиви, приходи и разходи, съгласно МСФО. Базите за оценка са оповестени подробно по-нататък в счетоводната политика към финансовия отчет.

Следва да се отбележи, че при изготвянето на представения финансов отчет са използвани счетоводни оценки и допускания. Въпреки че те са базирани на информация, предоставена на ръководството към датата на изготвяне на финансовия отчет, реалните резултати могат да се различават от направените оценки и допускания.

4.2. Представяне на финансовия отчет

Финансовият отчет е представен в съответствие с МСС 1 „Представяне на финансови отчети“. Предприятието прие да представя отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход в единен отчет.

В отчета за финансовото състояние се представят два сравнителни периода, когато Предприятието: а) прилага счетоводна политика ретроспективно; б) преизчислява ретроспективно позиции във финансовия отчет; или в) рекласифицира позиции във финансовия отчет, когато това има съществен ефект върху информацията в отчета за финансовото състояние към началото на предходния период.

Предприятието е възприело да представя отчета за паричните потоци по пряк метод според изискванията на МСС 7 Отчети за паричните потоци.

4.3. Сделки в чуждестранна валута

Сделките в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута на Предприятието по официалния обменен курс към датата на сделката (обявения фиксинг на Българска народна банка). Печалбите и загубите от курсови разлики, които възникват при уреждането на тези сделки и преоценяването на паричните позиции в чуждестранна валута към края на отчетния период, се признават в печалбата или загубата.

4.4. Приходи

Приходите включват приходи от предоставяне на услуги. Приходите от основните услуги са представени в пояснение 21 и включват приходи от пътни такси за прелитане в обслужваното въздушно пространство на Република България и от такси за използване на радионавигационни средства и полетно обслужване в зоните и районите на летищата.

За да определи дали и как да признае приходи, Предприятието използва следните 5 стъпки:

1. Идентифициране на договора с клиент
2. Идентифициране на задълженията за изпълнение
3. Определяне на цената на сделката
4. Разпределение на цената на сделката към задълженията за изпълнение
5. Признаване на приходите, когато са удовлетворени задълженията за изпълнение.

Приходите се признават или в даден момент или с течение на времето, когато или докато Предприятието удовлетвори задълженията за изпълнение, прехвърляйки обещаните стоки или услуги на своите клиенти. Предприятието признава като задължения по договор възнаграждение, получено по отношение на неудовлетворени задължения за изпълнение и ги представя като други задължения в отчета за финансовото състояние. По същия начин, ако Предприятието удовлетвори задължение за изпълнение, преди да получи възнаграждението, то признава в отчета за финансовото състояние или актив по договора, или вземане, в зависимост от това дали се изисква нещо друго освен определено време за получаване на възнаграждението.

Приходите от аеронавигационни услуги се признават на базата на задълженията на Предприятието, което то има по предназначение и изпълнявайки възложени функции от държавата, която е член на международната организация Евроконтрол, когато контролът върху обещаните в договора услуги се прехвърлят на клиента (съответната авиокомпания) в размер, който отразява възнаграждението, на което Предприятието очаква да има право в замяна на тези услуги. Контролът се прехвърля на клиента, когато (или като) удовлетвори задължението за изпълнение, съгласно условията на изпълнение на аеронавигационната услуга. Даден актив (стока или услуга) е прехвърлен, когато (или като) клиентът получи контрол върху този актив.

Всяко обещание за прехвърляне на стоки и/или услуги, които са разграничени (сами по себе си и в контекста на договора), се отчита като едно задължение за изпълнение.

Предприятието признава приход за всяко отделно задължение за изпълнение на ниво индивидуален клиент на база обслужени единици за всеки полет. При договори със сходни характеристики приходите се признават на портфейлна база само ако групирането им в портфейл не би имало съществено различно въздействие върху финансовите отчети.

4.4.1. Приходи, които се признават с течение на времето

Предоставяне на услуги

Предприятието притежава свидетелство за извършване на аеронавигационно обслужване и изпълнява държавни функции по предоставяне на аеронавигационни услуги в обслужваното гражданско въздушно пространство на Република България, в съответствие със Закона за гражданското въздухоплаване, ратифицираните международни договори в областта на гражданското въздухоплаване, по които Република България е страна и приложимите регламенти на Европейския съюз.

Услугите, предоставяни от Предприятието включват предоставяне на аеронавигационно обслужване подробно описани в пояснение 1. Аеронавигационното обслужване основно включва следните услуги и съответните им съставни задължения за изпълнение:

- Аеронавигационно обслужване на прелитания трафик в обслужваното въздушно пространство на Република България
- Аеронавигационно обслужване за използване на радионавигационни средства и полетно обслужване в зоните и районите на летищата

Предприятието осъществява основната си дейност на база своя статут и Закона за гражданското въздухоплаване. България е страна-членка на Европейска организация за безопасност на въздухоплаването (ЕВРОКОНТРОЛ) от 1998 г. Организацията осъществява своята дейност в сътрудничество с националните граждански и военни власти. Съобразно ратифицираните международни споразумения ЕВРОКОНТРОЛ има ангажимент да фактурира и събира таксите при прелитане и в зоните и районите на летищата за въздухоплавателни средства над два тона максимално излетно тегло.

Към края на отчетния период ръководството на ДП РВД е направило приблизителна оценка на вземането, произтичащо от схемата за ефективност и предоставянето на нов План за ефективност (ПЕ) за третия референтен период обхваща 2020 – 2024 г. (РПЗ) във връзка с регламент 2020/1627, като е отчело актуалните обстоятелства, рискове и др. влияещи върху размера на това вземане до момента на пълното му възстановяване в периода 01.01.2023 г. – 31.12.2029 г..

Оценяване

Пътната такса за аеронавигационно обслужване при прелитане за даден полет се определя на база приложимата за годината таксова единица и броя обслужени единици за съответния полет, получен по формула отчитаща прелетяното ортодромическо разстояние и тегловия фактор.

Пътната такса за аеронавигационно обслужване в зоните и районите на летищата се определя по сходен начин, като се изключи неприложимия компонент за прелетяно разстояние.

Размерът на пътните такси за услугите, предоставяни от ДП РВД се регламентира ежегодно в Наредба за таксите за използване на летищата за обществено ползване и за аеронавигационно обслужване в Република България.

Приходите от аеронавигационно обслужване се признават, когато контролът върху ползите от предоставените услуги е прехвърлен върху ползвателя на услугите. Приход се признава с течение на времето на база изпълнение на отделните задължения за изпълнение и се счита, че методът за измерване на напредъка е на база вложени ресурси.

Цената на сделката е размерът на възнаграждението, на което Предприятието очаква да има право в замяна на прехвърлянето на клиента на обещаните стоки или услуги, с изключение на сумите, събрани от името на трети страни (например данък върху добавената стойност). Обещаното в договора с клиента възнаграждение може да включва фиксирани суми, променливи суми или и двете.

При определяне на цената на сделката се взема предвид влиянието на променливо възнаграждение, наличието на значителни компоненти на финансирането, непаричното възнаграждение и възнаграждението, дължимо на клиента.

Приходите от останалите услуги на Предприятието се признават, когато контролът върху ползите от предоставените услуги е прехвърлен върху ползвателя на услугите. Приход се признава с течение на времето на база изпълнение на отделните задължения за изпълнение. При признаване на приходите от други услуги, Предприятието прилага метод за измерване на напредъка, отчитащ вложените ресурси.

4.4.2. Приходи от финансираня/Отсрочени приходи

Финансиранията за нетекущи активи и за текущата дейност първоначално се признават в отчета за финансовото състояние като отсрочени приходи, при условие че са налице достатъчно основания да се счита, че същите ще бъдат получени, както и че Предприятието ще изпълни свързаните с тях условия. Приходите от финансираня за нетекущи активи се признават равномерно за срока на полезен живот на съответните активи. Приходите от финансираня за текущата дейност се признават през периода и до стойността на отчетените разходи, за които те са предназначени.

4.4.3. Приходи от лихви

Приходите от лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент.

4.5. Активи и пасиви по договори с клиенти

Предприятието признава активи и/или пасиви по договор, когато една от страните по договора е изпълнила задълженията си в зависимост от връзката между дейността на предприятието и плащането от клиента. Дружеството представя отделно всяко безусловно право на възнаграждение като вземане. Вземане е безусловното право на предприятието да получи възнаграждение.

Пасиви по договор се признават в отчета за финансовото състояние, ако клиент заплаща възнаграждение или дружеството има право на възнаграждение, което е безусловно, преди да е прехвърлен контрола върху стоката или услугата.

Предприятието признава активи по договор, когато задълженията за изпълнение са удовлетворени и плащането не е дължимо от страна на клиента. Актив по договор е правото на предприятието да получи възнаграждение в замяна на стоките или услугите, които предприятието е прехвърлило на клиент.

Последващо Предприятието определя размера на обезценката за актив по договора в съответствие с МСФО 9 „Финансови инструменти“.

4.6. Оперативни разходи

Оперативните разходи се признават в печалбата или загубата при ползването на услугите и при спазване на принципа за съпоставимост с приходите или на датата на възникването им.

Следните оперативни разходи винаги се отразяват като текущ разход в момента на възникването им:

- Общи и административни разходи (освен ако не са за сметка на клиента);
- Разходи за брак на материални запаси;
- Разходи, свързани с изпълнение на задължението;
- Разходи, за които предприятието не може да определи, дали са свързани с удовлетворено или неудовлетворено задължение за изпълнение.

4.7. Разходи за лихви

Разходите за лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент и се признават като разход за периода, в който са възникнали в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи“.

4.8. Нематериални активи

Нематериалните активи включват специализиран и стандартен софтуер. Те се отчитат по цена на придобиване, включваща покупната цена, всички платени мита, невъзстановими данъци и направените преки разходи във връзка с подготовка на актива за експлоатация, при което капитализираните разходи се амортизират въз основа на линейния метод през оценения срок на полезен живот на активите, тъй като се счита, че той е ограничен. Последващото оценяване се извършва по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и загуби от обезценка. Направените обезценки се отчитат като разход и се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

Последващите разходи, които възникват във връзка с нематериалните активи след първоначалното им признаване, се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за периода на тяхното възникване, освен ако благодарение на тях активът може да генерира повече от първоначално предвидените бъдещи икономически ползи и когато тези разходи могат надеждно да бъдат оценени и отнесени към актива. Ако тези условия са изпълнени, разходите се добавят към цената на придобиване на актива.

Остатъчната стойност и полезният живот на нематериалните активи се преценяват към датата на финансовия отчет.

Амортизацията се изчислява, като се използва линейният метод върху оценения полезен срок на годност на отделните активи, както следва:

- Софтуер - от 3 до 8 години
- Права за ползване на софтуер - в зависимост от срока на ползване

Разходите за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи“.

Печалбата или загубата от продажбата на нематериални активи се определя като разлика между постъпленията от продажбата и балансовата стойност на активите и се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Други приходи“.

Избраният праг на същественост за нематериалните активи на Предприятието е в размер на 700 лв.

4.9. Имоти, машини и съоръжения

Имотите, машините и съоръженията се оценяват първоначално по цена на придобиване (себестойност), включваща покупната цена, както и всички преки разходи за привеждането на актива в работно състояние.

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

Последващото оценяване на сгради, машини и съоръжения се извършва по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и загуби от обезценка. Направените обезценки се отчитат като разход и се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

Последващите разходи, свързани с определен актив от имоти, машини и съоръжения, се прибавят към балансовата сума на актива, когато е вероятно Предприятието да има икономически ползи, надвишаващи първоначално оценената ефективност на съществуващия актив. Всички други последващи разходи се признават за разход за периода, в който са направени.

Резервни части и обслужващо оборудване се класифицират като имоти, машини и съоръжения, а не като материални запаси, когато е приложима дефиницията за имоти, машини и съоръжения и те се използват за повече от една година.

Остатъчната стойност и полезният живот на имоти, машини и съоръжения се преценяват към датата на отчета.

Амортизацията на имоти, машини и съоръжения се изчислява, като се използва линейният метод върху оценения полезен живот на отделните групи активи, както следва:

• Сгради	до 40 години
• Машини, оборудване	от 7 до 30 години
• Транспортни средства	от 7 до 10 години
• Стопански инвентар	от 10 до 15 години
• Компютри	от 3 до 10 години
• Други	от 3 до 10 години

Разходите за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи”.

Печалбата или загубата от продажбата на имоти, машини и съоръжения се определя като разлика между постъпленията от продажбата и балансовата стойност на актива и се признава в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Други приходи”.

Избраният праг на същественост за имотите, машините и съоръженията на Предприятието е в размер на 700 лв.

4.10. Тестове за обезценка на активи

При изчисляване размера на обезценката Предприятието дефинира най-малката разграничима група активи, за която могат да бъдат определени самостоятелни парични потоци (единица, генерираща парични потоци). В резултат на това някои от активите подлежат на тест за обезценка на индивидуална база, а други - на база на единица, генерираща парични потоци.

Всички активи и единици, генериращи парични потоци, се тестват за обезценка поне веднъж годишно. Всички други отделни активи или единици, генериращи парични потоци, се тестват за обезценка, когато събития или промяна в обстоятелствата индикират, че тяхната балансова стойност не може да бъде възстановена.

За загуба от обезценка се признава сумата, с която балансовата стойност на даден актив или единица, генерираща парични потоци, превишава възстановимата им стойност, която е по-високата от справедливата стойност, намалена с разходите по продажба на даден актив, и неговата стойност в употреба. Загубите от обезценка на единица, генерираща парични потоци, се посочват в намаление на балансовата сума на активите от тази единица и се признават в отчета за доходите.

4.11. Финансови инструменти

4.11.1. Признаване и отписване

Финансовите активи и финансовите пасиви се признават, когато Дружеството стане страна по договорните условия на финансовия инструмент.

Финансовите активи се отписват, когато договорните права върху паричните потоци от финансовия актив изтичат или когато финансовият актив и по същество всички рискове и изгоди се прехвърлят.

Финансовите пасиви се отписват, когато задължението, посочено в договора, е изпълнено, е отменено или срокът му е изтекъл.

4.11.2. Класификация и първоначално оценяване на финансови активи

Първоначално финансовите активи се отчитат по справедлива стойност, коригирана с разходите по сделката, с изключение на финансовите активи по справедлива стойност през печалбата или загубата и търговските вземания, които не съдържат съществен финансов компонент. Първоначалната оценка на търговските вземания, които не съдържат съществен финансов компонент, представлява цената на сделката съгласно МСФО 15.

В зависимост от начина на последващо отчитане, финансовите активи се класифицират в една от следните категории:

- дългови инструменти по амортизирана стойност;
- финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата;
- финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход с или без рекласификация в печалбата или загубата в зависимост дали са дългови или капиталови инструменти.

Класификацията на финансовите активи се определя на базата на следните две условия:

- бизнес моделът на Дружеството за управление на финансовите активи;
- характеристиките на договорните парични потоци на финансовия актив.

Всички приходи и разходи, свързани с финансовите активи, които са признати в печалбата и загубата, се включват във финансови разходи или финансови приходи с изключение на обезценката на търговските вземания, която се представя на ред други разходи в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

4.11.3. Последващо оценяване на финансовите активи

Дългови инструменти по амортизирана стойност

Финансовите активи се оценяват по амортизирана стойност, ако активите изпълняват следните критерии и не са определени за оценяване по справедлива стойност през печалбата и загубата:

- дружеството управлява активите в рамките на бизнес модел, чиято цел е да държи финансовите активи и да събира техните договорни парични потоци;
- съгласно договорните условия на финансовия актив на конкретни дати възникват парични потоци, които са единствено плащания по главница и лихва върху непогасената сума на главницата.

Предприятието класифицира в тази категория търговските и други вземания и парите и паричните еквиваленти.

Търговските вземания са суми, дължими от клиенти за продадени стоки или услуги, извършени в обичайния ход на стопанската дейност. Обикновено те се дължат за уреждане в кратък срок и следователно са класифицирани като текущи. Търговските вземания се признават първоначално в размер на безусловното възнаграждение, освен ако съдържат значителни компоненти на финансиране. Предприятието държи търговските вземания с цел събиране на договорните парични потоци и следователно ги оценява по амортизирана стойност, като използва метода на ефективната лихва. Дисконтиране не се извършва, когато ефектът от него е несъществен.

4.11.4. Обезценка на финансовите активи

Изискванията за обезценка съгласно МСФО 9, използват повече информация, ориентирана към бъдещето, за да признаят очакваните кредитни загуби – моделът за „очакваните кредитни загуби“.

Инструментите, които попадат в обхвата на тези изисквания, включват и търговски вземания, активи по договори, признати и оценявани съгласно МСФО 15.

Признаването на кредитни загуби вече не зависи от настъпването на събитие с кредитна загуба. Вместо това Предприятието разглежда по-широк спектър от информация при оценката на кредитния риск и оценяването на очакваните кредитни загуби, включително минали събития, текущи условия, разумни и поддържащи прогнози, които влияят върху очакваната събираемост на бъдещите парични потоци на инструмента.

Изчисляването на очакваните кредитни загуби се определя на базата на вероятностно претеглената приблизителна оценка на кредитните загуби през очаквания срок на финансовите инструменти.

Предприятието използва опростен подход при отчитането на търговските и други вземания, както и на активите по договор и признава загуба от обезценка като очаквани кредитни загуби за целия срок. Те представляват очакваният недостиг в договорните парични потоци, като се има предвид възможността за неизпълнение във всеки момент от срока на финансовия инструмент. Предприятието използва своя натрупан опит, външни показатели и информация в дългосрочен план, за да изчисли очакваните кредитни загуби чрез разпределянето на вземанията по сročна структура, използвайки матрица на провизиите.

Вземанията с изтекъл срок на плащане се класифицират в 4 групи в зависимост от срока на просрочие. Ръководството на Предприятието е възприело вземания да се обезценяват с процент от тяхната брутна стойност, както следва:

Срок на просрочие	Процент на обезценка
до 3 месеца (90 дни)	0%
между 3 и 6 месеца	40%
между 6 и 9 месеца	50%
между 9 и 12 месеца	90%
над 12 месеца	100%

4.11.5. Класификация и оценяване на финансовите пасиви

Финансовите пасиви на Предприятието включват търговски и други задължения. Финансовите пасиви се признават, когато съществува договорно задължение за плащане на парични суми или друг финансов актив на друго предприятие или договорно задължение за размяна на финансови инструменти с друго предприятие при потенциално неблагоприятни условия. Всички разходи, свързани с лихви, и промени в справедливата стойност на финансови инструменти, ако има такива, се признават в печалбата или загубата на ред „Финансови разходи“ или „Финансови приходи“ в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Финансовите пасиви се оценяват последващо по амортизирана стойност, като се използва методът на ефективната лихва.

Търговските задължения се признават първоначално по номинална стойност и впоследствие се оценяват по амортизирана стойност, намалена с плащания по уреждане на задължението.

4.12. Материални запаси

Материалните запаси включват материали и стоки. В себестойността на материалните запаси се включват преките разходи по закупуването. Финансовите разходи не се включват в стойността на материалните запаси. Материалните запаси се оценяват по по-ниската от себестойността им и тяхната

нетна реализуема стойност. Сумата на всяка обезценка на материалните запаси до нетната им реализуема стойност се признава като разход за периода на обезценката.

Нетната реализуема стойност представлява очакваната продажна цена на материалните запаси, намалена с очакваните разходи по продажбата. В случай, че материалните запаси са били вече обезценени до нетната им реализуема стойност и в последващ отчетен период се окаже, че условията довели до обезценката не са вече налице, то се възприема новата им нетна реализуема стойност. Сумата на възстановяването може да бъде само до размера на балансовата стойност на материалните запаси преди обезценката. Сумата на обратно възстановяване на стойността на материалните запаси се отчита като намаление на разходите за материали за периода, в който възниква възстановяването.

Предприятието определя разходите за материални запаси, като използва метода среднопретеглена стойност.

При продажба на материалните запаси тяхната балансова стойност се признава като разход в периода, в който е признат съответният приход.

4.13. Данъци върху дохода

Разходите за данъци, признати в печалбата или загубата, включват сумата на отсрочените и текущите данъци, които не са признати в другия всеобхватен доход или директно в собствения капитал.

Текущите данъчни активи и/или пасиви представляват тези задължения към или вземания от данъчните институции, отнасящи се за текущи или предходни отчетни периоди, които не са платени към датата на финансовия отчет. Текущият данък е дължим върху облагаемия доход, който се различава от печалбата или загубата във финансовите отчети. Изчисляването на текущия данък е базиран на данъчните ставки и на данъчните закони, които са в сила към края на отчетния период.

Отсрочените данъци се изчисляват по пасивния метод за всички временни разлики между балансовата стойност на активите и пасивите и тяхната данъчна основа. Отсрочен данък не се предвижда при първоначалното признаване на актив или пасив, освен ако съответната транзакция не засяга данъчната или счетоводната печалба.

Отсрочените данъчни активи и пасиви не се дисконтират. При тяхното изчисление се използва съществуващата данъчна ставка от 10%.

Отсрочените данъчни пасиви се признават в пълен размер.

Отсрочени данъчни активи се признават, само ако съществува вероятност те да бъдат усвоени чрез бъдещи облагаеми доходи. Относно преценката на ръководството за вероятността за възникване на бъдещи облагаеми доходи, чрез които да се усвоят отсрочени данъчни активи, вижте пояснение 4.18.

Отсрочени данъчни активи и пасиви се компенсират, само когато Предприятието има право и намерение да компенсира текущите данъчни активи или пасиви от същата данъчна институция.

Промяната в отсрочените данъчни активи или пасиви се признава като компонент от данъчния приход или разход в печалбата или загубата, освен ако те не са свързани с позиции, признати в другия всеобхватен доход или директно в собствения капитал, при което съответният отсрочен данък се признава в другия всеобхватен доход или в собствения капитал.

4.14. Пари и парични еквиваленти

Парите и паричните еквиваленти се състоят от наличните пари в брой, парични средства по банкови сметки и срочни депозити, които са лесно обръщаеми в конкретни парични суми и съдържат незначителен риск от промяна в стойността си.

4.15. Собствен капитал, резерви и плащания на отчисления от печалбата

Основен капитал

Съгласно чл. 53 от Закона за гражданското въздухоплаване, ДП „Ръководство на въздушното движение“ е създадено като държавно предприятие по реда на чл.62, ал.3. от Търговския закон.

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

Основният капитал на Предприятието е 100% държавна собственост. На основание чл. 53б, т.1 от Закона за гражданското въздухоплаване, Министерът на транспорта и съобщенията упражнява правата на собственост на държавата в ДП РВД.

Законови резерви

Законовите резерви включват следните видове:

- резерв, формиран от преотстъпен данък печалба в съответствие с изискванията на ЗКПО в сила до 31.12.2009 г., когато Предприятието формира специфичен резерв, равен на преотстъпения данък в размер на 60% от задължението за данък върху печалбата.
- законови резерви, равняващи се на 10% от нетната печалба за всеки отчетен период в изпълнение на Наредба 140 от 04.12.2001 г., издадена от Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите, във връзка с изискванията за поддържане на паричния резерв на Предприятието.

Други резерви

Другите резерви включват резерви, формирани при придобиването на нетекущи активи - държавна собственост, предоставени за управление от Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, разпределена печалба от предходни периоди и преоценки на задължения за обезщетения при пенсиониране.

Предприятието разпределя печалбата за предходната година под формата на резерви и отчисления от печалбата в полза на държавата, представлявана от Министерство на транспорта и съобщенията. Разпределението е пряко в държавния бюджет.

Всички трансакции със собственика на Предприятието са представени отделно в отчета за собствения капитал.

4.16. Пенсионни и краткосрочни възнаграждения на служителите

Предприятието отчита краткосрочни задължения по компенсируеми отпуски, възникнали поради неизползван платен годишен отпуск в случаите, в които се очаква да бъде ползван в рамките на 12 месеца след датата на отчетния период, през който наетите лица са положили труда, свързан с тези отпуски. Краткосрочните задължения към персонала включват заплати и социални осигуровки.

Съгласно изискванията на Кодекса на труда и Колективния трудов договор при прекратяване на трудовото правоотношение, след като служителът е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, Предприятието е задължено да му изплати обезщетение в размер до шест брутни работни заплати и допълнително обезщетение съгласно Колективния трудов договор. Предприятието е начислило правно задължение за изплащане на обезщетения на наетите лица при пенсиониране в съответствие с изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица” на база на прогнозираните плащания за следващите пет години, дисконтирани към настоящия момент с дългосрочен лихвен процент за целите на конвергенцията с падеж 10 години. Използваната при предходната оценка норма на дисконтиране 1.50 % е преразгледана, като за текущата оценка е приложена 4,03% годишна норма на дисконтиране определена като средна за последните две години на база информация от Европейската Централна Банка.

Предприятието дължи пенсионни възнаграждения на служителите си по планове с дефинирани доходи и по планове с дефинирани вноски.

Планове с дефинирани вноски са пенсионни планове, по които Предприятието внася фиксирани вноски в независими дружества. Предприятието няма други правни или договорни задължения след изплащането на фиксираните вноски. Предприятието плаща фиксирани вноски във връзка с плановите с дефинирани вноски.

Планове, които не отговарят на дефиницията за планове с дефинирани вноски, се определят като планове с дефинирани доходи. Планове с дефинирани доходи са пенсионни планове, според които се определя сумата, която служителът ще получи след пенсиониране, във връзка с трудовия стаж и последното възнаграждение.

Задължението, признато в отчета за финансовото състояние относно планове с дефинирани доходи, представлява настоящата стойност на задължението по изплащане на дефинирани доходи към края на отчетния период.

Ръководството на Предприятието оценява задължението по изплащане на дефинирани доходи веднъж годишно с помощта на независим актюера. Оценката на задълженията е базирана на очакваните проценти на инфлация, ръст на заплатите, смъртност и други. Дисконтовите фактори се определят към края на всяка година, като се взема предвид доходността на безрискови държавни ценни книжа (правителствени облигации).

Актюерските печалби или загуби се признават в другия всеобхватен доход.

Разходите за лихви, свързани с пенсионните задължения, са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи“. Разходите за трудов стаж, свързани с разходи за пенсионни възнаграждения на служителите, са включени на ред „Разходи за персонала“ в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Краткосрочните доходи на служителите, включително и полагаемите се отпуски, са включени в текущите пасиви на ред „Пенсионни и други задължения към персонала“ по недисконтирана стойност, която Предприятието очаква да изплати.

4.17. Провизии, условни пасиви и условни активи

Провизиите се признават, когато Предприятието има настоящо (конструктивно или правно) задължение в резултат от минало събитие и е вероятно погасяването/уреждането на това задължение да доведе до изходящ поток на ресурси. Възможно е срочността или сумата на изходящия паричен поток да е несигурна. Бъдещи загуби от дейността не се признават като провизия.

Стойността на провизията се изчислява на база най-добрата приблизителна преценка на ръководството за разходите, необходими за уреждане на сегашно задължение към края на отчетния период, като се вземат предвид рисковете и несигурността, свързани със сегашното задължение. Когато съществуват редица подобни задължения, вероятната необходимост от изходящ поток за погасяване на задължението се определя, като се отчете групата на задълженията като цяло. Провизиите се дисконтират, когато ефектът от времевите разлики в стойността на парите е значителен.

Обезщетения от трети лица във връзка с дадено задължение, за които Предприятието е сигурно, че ще получи, се признават като отделен актив. Този актив може и да не надвишава стойността на съответната провизия.

Провизиите се преразглеждат към края на всеки отчетен период и стойността им се коригира, за да се отрази най-добрата приблизителна оценка.

В случаите, в които се счита, че е малко вероятно да възникне изходящ поток на икономически ресурси в резултат на текущо задължение, пасив не се признава.

Вероятни входящи потоци на икономически ползи, които все още не отговарят на критериите за признаване на актив, се смятат за условни активи.

4.18. Значими преценки на ръководството при прилагане на счетоводната политика

Значимите преценки на ръководството при прилагането на счетоводните политики на Предприятието, които оказват най-съществено влияние върху финансовият отчет, са описани по-долу. Основните източници на несигурност при използването на приблизителните счетоводни оценки са описани в пояснение 4.19.

Приходи

Съгласно един от основните принципи на концептуалната рамка, финансовите резултати от дейността се отразяват посредством счетоводното отчитане на базата на начисляването. Отчитането е съобразено съгласно действащата специфична схема за ефективност съгласно европейското законодателство – Регламенти 2019/317, Регламенти 2020/1627 и свързаните с тяхното прилагане решения и протоколи – Протокол от заседанието на Апелативния Комитет от 12.10.2020 г., Решение за изпълнение (ЕС) 2021/891 на Комисията от 2 юни 2021 година за определяне на валидни за целия Европейски съюз преразгледани цели за ефективност на мрежата за управление на въздушното движение за РПЗ и за отмяна на Решение за изпълнение (ЕС) 2019/903 и др. Счетоводното отчитане на базата на начисляването описва ефектите от сделки и други събития и обстоятелства върху икономическите ресурси на отчитащото се предприятие и претенциите срещу него в периодите, в които настъпват тези ефекти, дори ако произтичащите от това парични постъпления и плащания възникват в различен период. Това има съществено значение, тъй като информацията относно икономическите ресурси на Предприятието и претенциите срещу него, както и измененията в тези ресурси и претенции през даден период осигурява по-добра база за оценяване на миналите и бъдещи резултати от дейността на предприятието, отколкото информацията единствено за паричните постъпления и плащания през този период.

Отсрочени данъчни активи

Оценката на вероятността за бъдещи облагаеми доходи за усвояването на отсрочени данъчни активи се базира на последната одобрена бюджетна прогноза, коригирана относно значими необлагаеми приходи и разходи и специфични ограничения за пренасяне на неизползвани данъчни загуби или кредити. Ако надеждна прогноза за облагаем доход предполага вероятното използване на отсрочен данъчен актив особено в случай, когато активът може да се употреби без времево ограничение, тогава отсроченият данъчен актив се признава изцяло. Признаването на отсрочени данъчни активи, които подлежат на определени правни или икономически ограничения или несигурност, се преценява от ръководството за всеки отделен случай на базата на специфичните факти и обстоятелства.

4.19. Несигурност на счетоводните приблизителни оценки

При изготвянето на финансовия отчет ръководството прави редица предположения, оценки и допускания относно признаването и оценяването на активи, пасиви, приходи и разходи.

Действителните резултати могат да се различават от предположенията, оценките и допусканията на ръководството и в редки случаи съответстват напълно на предварително оценените резултати.

Информацията относно съществените предположения, оценки и допускания, които оказват най-значително влияние върху признаването и оценяването на активи, пасиви, приходи и разходи е представена по-долу.

4.19.1. Измерване на очакваните кредитни загуби и обезценка на вземания

Кредитните загуби представляват разликата между всички договорни парични потоци, дължими на Предприятието и всички парични потоци, които Предприятието очаква да получи. Очакваните кредитни загуби са вероятностно претеглена оценка на кредитните загуби, които изискват преценката. Приблизителната оценка за загуби от трудносъбираеми и несъбираеми вземания се прави в края на всеки отчетен период.

Вземанията с изтекъл срок на плащане се класифицират в 4 групи в зависимост от срока на просрочие. Ръководството на Предприятието е възприело вземания да се обезценяват с процент от тяхната брутна стойност, както е описано в пояснение 4.11.4.

4.19.2. Полезен живот на амортизируеми активи

Ръководството преразглежда полезния живот на амортизируемите активи в края на всеки отчетен период.

Към 31 декември 2023 г. ръководството определя полезния живот на активите, който представлява очакваният срок на ползване на активите от Предприятието. Балансовите стойности на активите са анализирани в пояснения 6 и 7. Действителният полезен живот може да се различава от направената оценка поради техническо и морално изхабяване, предимно на софтуерни продукти и компютърно оборудване.

4.19.3. Материални запаси

Материалните запаси се оценяват по по-ниската стойност от цената на придобиване и нетната реализуема стойност. При определяне на нетната реализуема стойност ръководството взема предвид най-надеждната налична информация към датата на приблизителната оценка.

4.19.4. Задължение за изплащане на обезщетения при пенсиониране

Ръководството оценява веднъж годишно с помощта на независим актюер задължението за изплащане на обезщетения. Действителната стойност на задължението може да се различава от предварителната оценка поради нейната несигурност. Оценката на задължението за изплащане на обезщетенията се базира на актюерски допускания, описани в пояснение 14.2.

4.19.5. Провизии

Провизии за конструктивни задължения във връзка с услугата за аеронавигационно обслужване (АНО)

Във връзка с прилагане на схема за споделяне на риска

От началото на 2020 г. е в сила комбиниран регламент 2019/317 за схема за ефективност и таксуване, при който концептуалната рамка за споделяне на риска е запазена с някои изменения и допълнения. Този регламент изцяло заменя регламенти 390/2013 и 391/2013, валидни за втория петгодишен референтен период от 2015 – 2019 г. (РП2). През РП3 нито едно летище, на което Предприятието предоставя обслужване, не е включено в приложното поле на схемата за ефективност, доколкото не попада в променения кръг от критерии¹ за задължително приложение. Съгласно схемата за ефективност са разграничени две групи рискове:

а) Произтичащи от отклонение на фактическия спрямо планирания трафик, при които:

- ако действителният брой обслужени единици през годината n превишава планирания с повече от 2%, тогава задълженията на доставчика на аеронавигационно обслужване (ДАО) по отношение на допълнителните приходи над 2% следва да се уредят с авиокомпаниите най-късно в година $n+2$;
- ако действителният брой обслужени единици през годината n е по-нисък от планирания с повече от 2%, тогава вземанията на ДАО от авиокомпаниите по отношение на неполучените приходи под 2%, могат да се разсрочат в рамките на няколко години;

б) Произтичащи от отклонение на фактическия размер на разходите спрямо установените такива, при които са дефинирани две групи разходи:

- контролируеми – разходи, за които се счита, че могат да бъдат управлявани от доставчиците на АНО. По отношение на тях се формира съответно нетна печалба и нетна загуба за ДАО.
- неконтролируеми – разходи, за които се счита, че зависят от екзогенни фактори, на които доставчиците на АНО не могат да влияят (например непредвидени промени в националното законодателство или произтичащи от международни споразумения, съществени промени в лихвени проценти по заеми). По отношение на тях при отклонение в размера на фактическите неконтролируеми разходи спрямо плановите им стойности се прилага коригиращият механизъм, като възстановяването от/на авиопревозвачите се осъществява чрез увеличение/намаление на таксовата единица в година $n+2$, през следващия референтен период или през следващите два референтни периода в зависимост от мащаба на ефекта върху тази таксова единица.

¹ Схемата за ефективност за РП3 се прилага задължително за аеронавигационното обслужване в зоните на летищата, предоставяно на летища с 80 хил. или повече движения на търговския въздушен транспорт на година по правилата за полети по прибори за последните три години преди годината, в която проекта на ПЕ за референтния период трябва да се представи

Във връзка с отклонения в установените разходи по капиталови проекти

По отношение на непредвидените промени през референтния период в стойностите, свързани с капиталовите проекти Регламент 2019/317 установява следните специфични правила:

- когато за дадена календарна година или през целия референтен период действителните разходи са по-ниски от установените разходи, доставчикът на аеронавигационно обслужване или съответната държава членка възстановява получената разлика на ползвателите на въздушното пространство чрез намаляване на таксовата единица през година „n+2“ или през следващия референтен период, освен ако въз основа на подробна обосновка на доставчика на аеронавигационно обслужване националният надзорен орган реши, след като се консултира с представители на ползвателите на въздушното пространство, че доставчикът на аеронавигационно обслужване не трябва да възстанови част от получената разлика;

- когато за дадена календарна година или през целия референтен период действителните разходи надвишават установените разходи с не повече от 5 %, държавите членки могат да решат, че получената разлика се възстановява от ползвателите на въздушното пространство на доставчика на аеронавигационно обслужване или съответната държава членка чрез увеличаване на таксовата единица през година „n+2“ или през следващия референтен период, при условие че националният надзорен орган одобри подробна обосновка, предоставена от доставчика на аеронавигационно обслужване, по-специално по отношение на необходимостта от увеличаване на капацитета и след като се консултира с представители на ползвателите на въздушното пространство.

С оглед представената информация в пояснение 5, първият анализ на отклоненията на фактическите спрямо установените разходи, свързани с капиталови проекти за 2022 г. е извършен и консултиран през 2023 г., като съгласно избраната опция в ПЕ и графика на определяне на таксовете единици, кумулативните ефекти на тези отклонения за периода 2022 – 2024 г. ще се уреждат в периода 2026 – 2029 г.

Провизия във връзка с нереализирани оперативни разходи

Към момента на изготвяне на ПЕ за РПЗ, съгласно наличната информация към този момент, в установените разходи за 2023 г. като оперативен разходен е предвидена стойността на встъпителна вноска в размер на 10,000 хил. лв. за включване в алианс за придобиване на нова система за управление на въздушното движение (СУВД). Въпросът за тази встъпителна такса е дискутирана като част от консултацията с потребителите на АНО преди подаване за оценка от Европейската комисия на ПЕ за РПЗ. В резултат този разход е запазен като част от установената разходна база под условие, че ако същият не бъде реализиран през 2023 г. и към момента на подаване таксовете единици за 2024 г. има увереност, че няма да бъде реализиран в рамките на РПЗ, то сумата от 10,000 хил. лв. ще бъде включена в намаление на таксовата единица. Такъв фактически разход за 2023 г. няма. Работната група, ангажирана с проучване за придобиване на нова СУВД след продължително и задълбочено изследване на темата е установила, че на този етап е по-благоприятно развитие на действащата СУВД вместо придобиване на нова чрез участие в алианс. В тази връзка присъединителната вноска няма ефективно да бъде разходвана до края на РПЗ и с оглед поетите ангажменти от страна на ДП РВД, следва същата да бъде отчетена като задължение към авиокомпаниите към края на 2023 г., което ще бъде възстановено през 2025 г. посредством намаляване на таксите за АНО.

Провизия във връзка с планирани разходи за търсене и спасяване (ТиС)

В ПЕ за РПЗ като елемент от установените разходи са предвидени средства за изпълнение на дейности по поддържане на готовност за реализиране на операции за търсене и спасяване (накратко дейности по ТиС) при авиационно произшествие (АП). Планирането и отчитането на тези разходи се осъществява от ГД ГВА. Съгласно разпоредбите на законодателството неразходваните в рамките на календарната година средства за такива дейности се планират за следващата година отново за дейности по Националния план за ТиС при АП. В този смисъл неразходваните средства за ТиС, които са включени в установените разходи за съответната година и са целево предназначени за дейности регламентирани в Националния план за ТиС, следва да бъдат отчетени като провизия за конструктивно задължение.

От началото на РПЗ третирането на отклонения между установени и фактическите разходи за ТиС е променено, както следва:

- когато за дадена календарна година действителните разходи са по-ниски от установените разходи, определени за тази календарна година, държавите членки възстановяват получената разлика на ползвателите на въздушното пространство чрез намаляване на таксовата единица през година „n+2“;
- когато за дадена календарна година действителните разходи надвишават установените разходи, определени за тази календарна година, държавите членки възстановяват получената разлика от ползвателите на въздушното пространство чрез увеличаване на таксовата единица през година „n+2“.

Провизия във връзка с планирани разходи за национален надзорен орган (ННО)

Разходите на ННО се включват в ПЕ като част от установените разходи на база прогноза за разпределението им по години и икономически елементи. Съгласно изискванията на действащото законодателство тези средства се предоставят целево за дейността на ННО и ежегодно се дължат в размер, равен на установения размер на тези разходи за съответната година, която е включена в ПЕ. Поради тази причина, ако действително разходваните средства от ННО са по-ниски от размера на установените разходи за ННО за съответната година, тази разлика се отчита като провизия за конструктивни задължения. Тази схема е приложима до края на РП2.

От началото на РПЗ отклоненията между установени и фактически разходи за ННО се третира аналогично на разходите за ТиС.

Ефектите от изменението на настоящата стойност на провизиите за конструктивни задължения към авиопревозвачи са представени в **пояснение 15**.

5. Значими събития и сделки през периода

Настъпилите след 2014 г. промени в обстановката в Република Украйна, доведоха до съществено и трайно увеличение на нивата на трафик във въздушното пространство, обслужвано от ДП РВД (Район за полетна информация София – РПИ София). В допълнение към това обстоятелство са налице и изменения в оперативната дейност, произтичащи от въвеждането в експлоатация и развитието на новото летище в Истанбул, свързани с нарастване на комплексността на операциите в РПИ София. Тези факти и обстоятелства са екзогенни, но имат пряко отражение върху броя на полетите, обслужените единици във въздушното пространство и необходимите ресурси за неговото предоставяне.

Повишените нива на трафик се запазиха до края на 2023 г., като е налице голяма вероятност използването на въздушното пространство на РПИ Симферопол и РПИ Днепропетровск да остане крайно ограничено и до края на РПЗ. Това е основният сценарий, за който ДП РВД подготвя своята дейност. Това развитие на ситуацията от гледна точка на влиянието ѝ върху потоците от прелитащ трафик, налага предприемането на мерки, за да може ДП РВД да осигури безопасността на полетите и високо качество на обслужването при така описаната оперативна обстановка. Предвидените мерки за обслужване на увеличения обем трафик са:

- Осигуряване на допълнителни човешки и специфични инвестиции с цел осигуряване на безопасност, капацитет и качество на услугите;
- Реорганизация и оптимизация на въздушното пространство;
- Увеличение на капацитета и броя на секторите.

Геополитическите фактори от РП2, влияещи върху нивата на трафик през този период, са валидни и през РПЗ.

В допълнение към събитията от РП2, началото на войната между Руската федерация и Украйна, доведе до пълно затваряне на украинското въздушно пространство от 24.02.2022 г. Като следствие от започналите бойни действия, множество държави наложиха санкции върху активи и бизнес, притежавани от Руската федерация, а така също и срещу определени лица. Наложени са реципрочни забрани за ползване на въздушното пространство на ЕС, САЩ и Канада от руски самолети и за ползване на въздушното пространство на Руската федерация от европейски и американски

ДП Ръководство на въздушното движение

Финансов отчет

31 декември 2023 г.

въздухоплавателни средства, което доведе до допълнително пренасочване на полети през РПИ София. В тази връзка, е удължено полетното време за дестинации (основно от/до Далечен изток и сборния поток от/до Други ИКАО региони в Азия) и до изместване на нетрадиционен трафик към българското въздушно пространство. ДП РВД извърши своевременно необходимата подготовка и се справя текущо успешно с повишения въздушен трафик. На този етап е много трудно да се правят дългосрочни прогнози, но при запазване на текущите обстоятелства повишението в нивото на трафик при тази концентрация на потоците ще се превърне в трайна тенденция.

През 2019 г. съгласно установените срокове през м. ноември бе подготвен проект на ПЕ за РПЗ. Допусканията, съгласно Решение 2019/903 на Европейската комисия, при които бяха изготвени проектите на Планове за ефективност за РПЗ, се оказаха неприложими в условията на обявената няколко месеца по-късно в началото на 2020 г. пандемия от COVID-19. С оглед развитието на кризата е приет Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/1627 за определяне на извънредни мерки за третия референтен период, съгласно които да се приложи схемата за ефективност, така че да се намерят приемливи за всички страни решения за 2020 г., 2021 г., както и по отношение на периода 2022-24 г. Мерките включват суспендиране и ревизиране на общоевропейските цели през РПЗ, осигуряване на възможности на доставчиците на АНО, отговарящи за функционирането на критичната инфраструктура, да възстановят своите разходи и др. Този регламент следва да се прилага неразделно с протокола от проведеното на 12.10.2020 г. заседание на Апелативния Комитет, съгласно който се дава възможност на държавите да възстановят отчетните разходи за 2020 г. и 2021 г. към момента на подаване на проекта на Плана за ефективност. Ревизирани цели на системно ниво са приети на заседанието на Апелативния Комитет на 11.05.2021 г., като в тази връзка е обнародвано Решение за изпълнение (ЕС) 2021/891 на Комисията от 2 юни 2021 година. Съобразно изискванията на европейското законодателство ДП РВД и ГД ГВА изготвиха нов ПЕ за РПЗ, като след проведена консултация с потребителите на АНО, планът бе подаден за оценка от ЕК в срок. На 81-то заседание на Комитета за Единно европейско небе, Европейската комисия информира, че има положително становище относно проекта на ревизиран ПЕ на България за РПЗ, а официалното решение за одобрение бе публикувано на 13.04.2022 г.

ДП Ръководство на въздушното движение
Финансов отчет
31 декември 2023 г.

6. Имоти, машини и съоръжения

Имотите, машините и съоръженията на Предприятието включват земи и сгради, машини и съоръжения, транспортни средства, оборудване и разходи за придобиване на нетекущи активи. Балансовата стойност може да бъде анализирана, както следва:

	Земя и сгради	Машини и съоръжения	Транспортни средства	Оборудване	Разходи за придобиване на нетекущи активи	Общо
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Брутна балансова стойност						
Салдо към 1 януари 2023 г.	153,421	241,648	5,669	5,658	9,088	415,484
Новопридобити активи	18	-	-	-	15,635	15,653
Описани активи	-	(8,849)	(169)	(147)	-	(9,165)
Трансфери	1,589	10,002	-	47	(11,638)	-
Салдо към 31 декември 2023 г.	155,028	242,801	5,500	5,558	13,085	421,972
Амортизация						
Салдо към 1 януари 2023 г.	(68,087)	(165,682)	(4,621)	(4,362)	(56)	(242,808)
Амортизация и обезценка	(4,071)	(13,514)	(315)	(280)	-	(18,180)
Описани активи	-	8,844	169	147	-	9,160
Салдо към 31 декември 2023 г.	(72,158)	(170,352)	(4,767)	(4,495)	(56)	(251,828)
Балансова стойност към 31 декември 2023 г.	82,870	72,449	733	1,063	13,029	170,144

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

	Земя и сгради ‘000 лв.	Машини и съоръжения ‘000 лв.	Транспортни средства ‘000 лв.	Оборудав ане ‘000 лв.	Разходи за придобиване на нетекучи активи ‘000 лв.	Общо ‘000 лв.
Брутна балансова стойност						
Салдо към 1 януари 2022 г.	153,421	235,721	5,951	5,755	6,822	407,670
Новопридобити активи	-	607	1	49	11,700	12,357
Отписани активи	-	(4,090)	(283)	(170)	-	(4,543)
Трансфери	-	9,410	-	24	(9,434)	-
Салдо към 31 декември 2022 г.	153,421	241,648	5,669	5,658	9,088	415,484
Амортизация						
Салдо към 1 януари 2022 г.	(64,065)	(156,143)	(4,522)	(4,218)	(56)	(229,004)
Амортизация и обезценка	(4,022)	(13,612)	(382)	(307)	-	(18,323)
Отписани активи	-	4,073	283	163	-	4,519
Салдо към 31 декември 2022 г.	(68,087)	(165,682)	(4,621)	(4,362)	(56)	(242,808)
Балансова стойност към 31 декември 2022 г.	85,334	75,966	1,048	1,296	9,032	172,676

Предприятието има сключени договори за закупуването на активи, доставките по които се отчитат първоначално като разходи за придобиване на нетекущи материални активи. Разходите за придобиване на нетекущи материални активи към 31.12.2023 г. са в размер на 13,029 хил. лв. и се отнасят за следните по-значими активи:

- Модернизация на хардуера на система SATCAS V3 DL (5,583 хил. лв.)
- Система за гласова комуникация VCS 3020 (2,259 хил. лв.)
- Хардуер за управление на бази данни Oracle X-DATA (836 хил. лв.)
- Изграждане на център за възстановяване при инциденти в реално време (760 хил. лв.)
- Изграждане и модернизация на радиолокационни комплекси (698 хил. лв.)
- С-ма мониторинг, запис на GNSS (482 хил. лв.)
- Извършване на основни ремонти (342 хил. лв.)
- Доставка на комутатори (287 хил. лв.)
- Доставка и монтаж на кабели, ел. табла и скари (241 хил. лв.)
- Резервни части за изграждане на радиорелейни участъци (135 хил. лв.)
- Модернизация и реконструкция на енергийна система в ЕЦ за УВД (122 хил. лв.)

Натрупаните разходи за придобиване на нетекущи материални активи се прехвърлят в съответната група активи, когато Предприятието придобие правата за ползване на съответния актив и той е въведен в експлоатация. Съответните суми са представени на ред „Трансфери“.

Съществената част от новопридобитите нетекущи материални активи през 2023 г., които са на стойност 11,656 хил. лв. се отнасят основно за разширяване на системи WAM и ADS (2,951 хил. лв.), основни ремонти на сгради на ДП РВД (1,590 хил. лв.), модернизация и реконструкция на енергийната система (1,467 хил. лв.), осигуряване на мрежова свързаност за оперативни системи (909 хил. лв.), доставка на климатизатори (513 хил. лв.), доставка и внедряване на система за съхранение на данни (495 хил. лв.), доставка на оборудване за комуникации „въздух-земя“ (458 хил. лв.), подмяна на електро разпределителни табла и система Автоматично включване на резервата (407 хил. лв.) както и съоръжения, апаратура, работни станции и сървъри за основни системи за аеронавигационно обслужване и оборудване.

Предприятието няма активи от групата на имоти, машини и съоръжения, заложили като обезпечения по свои задължения.

7. Нематериални активи

Нематериалните активи на Предприятието включват специализиран и стандартен софтуер и разходи за придобиване на софтуер. Балансовите стойности за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

	Софтуер	Разходи за придобиване на нематериални активи	Други	Общо
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Брутна балансова стойност				
Салдо към 1 януари 2023 г.	60,106	7,824	21	67,951
Новопридобити активи, закупени	-	15,353	-	15,353
Трансфери	12,323	(12,323)	-	-
Отписани активи	(787)	-	-	(787)
Салдо към 31 декември 2023 г.	71,642	10,854	21	82,517
Амортизация				
Салдо към 1 януари 2023 г.	(41,544)	(19)	-	(41,563)
Амортизация	(6,772)	-	-	(6,772)
Отписани активи	787	-	-	787
Салдо към 31 декември 2023 г.	(47,529)	(19)	-	(47,548)
Балансова стойност към 31 декември 2023 г.	24,113	10,835	21	34,969

	Софтуер	Разходи за придобиване на нематериални активи	Други	Общо
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Брутна балансова стойност				
Салдо към 1 януари 2022 г.	70,684	10,954	19	81,657
Новопридобити активи, закупени	78	4,019	2	4,099
Трансфери	7,149	(7,149)	-	-
Отписани активи	(17,805)	-	-	(17,805)
Салдо към 31 декември 2022 г.	60,106	7,824	21	67,951
Амортизация				
Салдо към 1 януари 2022 г.	(52,359)	(19)	-	(52,378)
Амортизация	(6,990)	-	-	(6,990)
Отписани активи	17,805	-	-	17,805
Салдо към 31 декември 2022 г.	(41,544)	(19)	-	(41,563)
Балансова стойност към 31 декември 2022 г.	18,562	7,805	21	26,388

Специализираният софтуер на Предприятието представлява лицензи за ползването на програмни продукти (софтуер) за управление на въздушното пространство и предоставеното аеронавигационно обслужване.

Стандартният софтуер на Предприятието представлява лицензи за ползването на програмни продукти, с които Предприятието осъществява оперативната и финансовата си дейност.

ДП Ръководство на въздушното движение
Финансов отчет
31 декември 2023 г.

По-значими нетекущи нематериалните активи, придобити през годината са за развитие на симулационна платформа за нуждите на ДП РВА (9,325 хил. лв.), лицензи за използване на база данни ORACLE в среда SATCAS V3FR (1,222 хил. лв.), разширение на възможностите на 2 бр. радиопеленгаторни комплекси (522 хил. лв.) от общо 12,323 хил. лв.

Към 31 декември 2023 г. разходите за придобиване на нематериални активи в размер на 10,835 хил. лв. представляват такива активи, които не са въведени в експлоатация към края на отчетния период. От тях значимата част се отнасят за разширяване на система за управление на аеронавигационната информация (3,501 хил. лв.), внедряване на Oracle платформа за управление на бази данни X-DATA (1,763 хил. лв.), система за мониторинг, запис и статус на GNSS (878 хил. лв.), доставка на софтуер за оборудване VCS 3020X 2024 (712 хил. лв.).

Всички разходи за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи”.

Предприятието не е заложило нематериални активи като обезпечения по свои задължения.

Най-значимите нематериални активи са от групата на специализирано приложно програмно осигуряване за управление на въздушното движение, за обмен на аеронавигационни съобщения, за облитане на аеронавигационни съоръжения, за системата за възпроизводство и запис на гласова информация, за метеорологично наблюдение, за тренажор за обучение на ръководител полети, както и стандартни продукти на Майкрософт. Оставаният полезен живот на значимите нематериални активи е в рамките на от 1 г. до 5 г.

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

8. Отсрочени данъчни активи / пасиви

Предприятието завършва финансовата 2023 година със счетоводна печалба, в размер на 20,504 хил. лева.

Отсрочените данъци възникват в резултат на временни данъчни разлики и могат да бъдат представени, като следва:

Отсрочени данъчни (активи)/пасиви	1 януари 2023	Признати в печалбата или загубата	Признати в друг всеобхватен ДОХОД	31 декември 2023
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Нетекущи активи				
Имоти, машини и съоръжения	7,642	63	-	7,705
Текущи активи				
Търговски и други вземания	(470)	(28)	-	(498)
Нетекущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,810)	(440)	(148)	(2,398)
Провизии за конструктивни задължения	(3,979)	(5,713)	-	(9,692)
Провизии за ТиС	(83)	(152)	-	(235)
Провизии за ННО	(7)	(18)	-	(25)
Текущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,628)	(66)	-	(1,694)
Провизии по национален план за търсене и спасяване	(428)	223	-	(205)
	(763)	(6,131)	(148)	(7,042)
Признати като:				
Отсрочени данъчни активи/ пасиви	(8,405)			(14,747)
Отсрочени данъчни пасив/активи	7,642			7,705
Нетно отсрочени данъчни активи/пасиви	(763)			(7,042)

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

Отсрочени данъчни (активи)/пасиви	1 януари 2022	Признати в печалбата или загубата	Признати в друг всеобхватен ДОХОД	31 декември 2022
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Нетекущи активи				
Имоти, машини и съоръжения	7,300	342	-	7,642
Текущи активи				
Търговски и други вземания	(510)	40	-	(470)
Нетекущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,440)	(486)	116	(1,810)
Провизии за конструктивни задължения	-	(3,979)	-	(3,979)
Провизии за ТиС	(83)	-	-	(83)
Провизии за ННО	-	(7)	-	(7)
Данъчна загуба	(3,114)	3,114	-	-
Текущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,331)	(297)	-	(1,628)
Провизии по национален план за търсене и спасяване	(485)	57	-	(428)
	337	(1,216)	116	(763)
Признати като:				
Отсрочени данъчни активи/ пасиви	(6,963)			(8,405)
Отсрочени данъчни пасив/активи	7,300			7,642
Нето отсрочени данъчни активи/пасиви	337			(763)

Всички отсрочени данъчни активи и данъчни пасиви са признати в отчета за финансовото състояние.

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

9. Материални запаси

Материалните запаси, признати в отчета за финансовото състояние, могат да бъдат анализирани, както следва:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Материали и консумативи	1,490	1,243
Стоки	73	73
Материални запаси	1,563	1,316

През 2023 г. общо 903 хил. лв. от материалните запаси са отчетени като разход в печалбата или загубата (2022 г. 1,028 хил. лв.). Ежегодният преглед за обезценка, съгласно прилаганата политика, не е показал необходимост от отчитане на такава.

Основната част от материалите представляват резервни части и ММП. Ръководството на Предприятието, подпомогнато от вътрешни експерти, е извършило преглед на материалните запаси и не е констатирано наличие на резервни части и обслужващо оборудване, за които да е приложима дефиницията за имоти, машини и съоръжения и да са със срок на използване повече от една година.

Материалните запаси не са предоставяни като обезпечение по задължения.

10. Търговски вземания

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Дългосрочни		
Търговски вземания, брутно	81,402	94,039
Общо дългосрочни търговски вземания	81,402	94,039
Краткосрочни		
Търговски вземания, брутно	104,795	81,455
Обезценка	(4,961)	(4,695)
Общо търговски вземания	99,834	76,760

Към датата на изготвяне на финансовия отчет, дългосрочните търговските вземания се отнасят за периода 2025-2029 г. и произтичат от одобрения от Европейската комисия План за ефективност във връзка с прилагането на извънредни мерки съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/1627 на Комисията от 03 ноември 2020 година за определяне на извънредни мерки за третия референтен период (2020-2024 г.) на схемата за ефективност и за таксуване в Единното европейско небе поради пандемията от COVID-19. Дългосрочното вземане ще се възстановява, чрез таксите за прелитане, като номиналният му размер ще се разпределя на 7 равни части за периода 2023-2029 г. Дългосрочното търговско вземане е посочено за периода 2025-2029 г., по настояща стойност, като са отчетени възможните към 31.12.2023 г. сценарии за развитие на трафика до края на 2029 г., претеглени със съответните вероятности и при актуализирана норма на скотиране, отчитаща новите макроикономически реалности.

Също така, към датата на изготвяне на финансовия отчет, краткосрочните търговски вземания са на обща стойност 99,834 хил. лв. са класифицирани като краткосрочни на база датата на настъпване на падежа за плащане. В тях по настояща стойност са включени 19,277 хил. лв., произтичащи от одобрения от Европейската комисия План за ефективност във връзка с прилагането на извънредни

мерки съгласно Регламент 2020/1627, свързани с пандемията и прилагането на неактуална таксова единица в периода 2020-2021 г.

Всички търговски и други финансови вземания на Предприятието са прегледани относно индикации за обезценка като за тях е приложен опростен подход за определяне на очакваните кредитни загуби към края на периода. Съгласно счетоводната политика на Предприятието приблизителната оценка за загуби от обезценка на вземания се извършва в края на всеки отчетен период. Вземанията с изтекъл срок на плащане се класифицират в 4 групи в зависимост от срока на просрочие. Към всяка група се прилага различен процент на обезценка, както е описано в пояснение 4.11.4 Обезценка на финансови инструменти.

На база възрастов анализ, търговски вземания, които са с изтекъл падеж над 3 месеца, са обезценени и съответната обезценка в размер на 724 хил. лв. (2022 г.: 378 хил. лв.) е призната в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватния доход на ред „Други разходи“. Нетната балансова стойност на търговските вземания се приема за разумна приблизителна оценка на справедливата им стойност.

Изменението в обезценката на търговските вземания (коректива за очаквани кредитни загуби) може да бъде представено по следния начин:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Салдо към 1 януари	4,695	5,476
Отписани суми (несъбираеми)	(336)	(727)
Загуба от обезценка	724	378
Възстановяване на загуба от обезценка	(122)	(65)
Рекласифициране на обезценка	-	(367)
Салдо към 31 декември	4,961	4,695

Няма необезценени просрочени търговски вземания.

Краткосрочни търговски вземания към 31 декември са представени, както следва:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Вземания от Евроконтрол за такси за АНО – прелитане	78,553	70,406
Обезценка	(4,481)	(4,130)
Вземания от Евроконтрол за такси за АНО - в зоните и районите на летищата	2,644	2,794
Обезценка	(479)	(564)
Предоставени аванси за изграждане на активи	23,323	7,759
Други търговски вземания	275	496
Обезценка	(1)	(1)
	99,834	76,760

Най-съществените краткосрочни търговски вземания са от Евроконтрол в размер на 81,197 хил. лв. (2022 г: 73,200 хил. лв.).

Евроконтрол е Европейска организация за безопасност на въздухоплаването, на която Република България е член от 1998 г. Организацията осъществява своята дейност в сътрудничество с националните граждански и военни власти. Организацията осъществява посредничеството на

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

взаимоотношенията между ДП РВД и всички клиенти на Предприятието, на които се оказват аеронавигационно обслужване за прелитащ трафик, а от 01.01.2013 г. и в зоните и районите на летищата за въздухоплавателни средства с максимално излетно тегло по-голямо или равно на два тона.

11. Вземания във връзка с данъци върху дохода

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Надвнесен корпоративен данък	544	1,517
	544	1,517

12. Други вземания

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Съдебни и присъдени вземания	14,122	13,755
Обезценка	(13,750)	(13,750)
Предплатени разходи	4,850	4,637
Данък добавена стойност за възстановяване	3,414	1,004
Вземания по проекти, финансирани от ЕК	124	322
Гаранции, депозити, лихви и други вземания	624	476
Обезценка	(380)	(380)
	9,004	6,064

Изменението в обезценката на другите вземания може да бъде представено по следния начин:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Салдо към 1 януари	14,130	13,763
Рекласифицирана обезценка	-	367
Салдо към 31 декември	14,130	14,130

13. Пари и парични еквиваленти

Парите и паричните еквиваленти включват следните елементи:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Парични средства в банки и в брой в т.ч.:		
- евро	89,808	38,274
- български лева	2,847	1,975
- британски лири	-	3
- щатски долари	-	6
Парични средства на разположение на ННО	3,426	3,161

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

Паричен резерв в БНБ	21,514	21,514
Пари и парични еквиваленти	117,595	64,933

В откритата специална сметка в Българска Народна Банка се съхранява сумата от 21,514 хил. лв., равняваща се на левовия еквивалент на 11 милиона евро в съответствие с издадената „Наредба №140 на Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите от 04.12.2001 г. за установяване режима, реда и условията за поддържане и разходване на паричния резерв на ДП РВД”. Сумата не е на свободно разположение на Предприятието, а има специално предназначение.

Предприятието е извършило оценка на очакваните кредитни загуби върху парични средства и парични еквиваленти. Оценената стойност е в размер под 0.1% от брутната стойност на паричните средства, депозирани във финансови институции, поради което е определена като несъществуваща и не е призната във финансовите отчети на Предприятието.

14. Собствен капитал

14.1. Основен капитал

Основният капитал на Предприятието е в размер на 129,758 хил. лв. и е 100% държавна собственост. Стойността му представлява размера на капитала на ГД РВД към датата на преобразуването му по реда на чл. 62 от Търговския закон.

14.2. Резерви

Всички суми са в '000 лв.

	Законови резерви	Други резерви	Общо
Салдо към 01 януари 2022г.	44,097	165,890	209,987
Преоценки на задължения за обезщетения при пенсиониране	-	1,168	1,168
Данъчен ефект върху преоценката на задълженията за обезщетения при пенсиониране (данъчен разход)	-	(116)	(116)
Салдо към 31 декември 2022 г.	44,097	166,942	211,039
Придобити активи		17	17
Преоценки на задължения за обезщетения при пенсиониране	-	(1,484)	(1,484)
Данъчен ефект върху преоценката на задълженията за обезщетения при пенсиониране (данъчен разход)	-	148	148
Салдо към 31 декември 2023 г.	44,097	165,623	209,720

Законови резерви

Законовите резерви представляват резерв, формиран от преотстъпен данък печалба, регламентиран при изпълнението на определени условия съгласно чл. 180 от ЗКПО (отм.). Предприятието е формирало специфичен резерв, равен на преотстъпления до края на 2009 г. корпоративен данък в размер на 60% от задължението за данък върху печалбата. Общият размер на резервите, акумулирани от преотстъпен корпоративен данък, възлиза на 22,583 хил. лв. за периода 2001 г. - 2009 г. С промяна на ЗКПО в сила от 01.01.2010 г. е отменена разпоредбата за преотстъпване на 60% от корпоративния данък на ДП РВД.

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

Законовите резерви включват още и законови резерви, равняващи се на 10% от нетната печалба за периода от 2001 г. до 2015 г. в съответствие с Наредба 140 от 04.12.2001 г., издадена от Министерството на транспорта и съобщенията и Министерството на финансите, за поддържане на паричния резерв на Предприятието. Общият размер на резервите, акумулирани към 31.12.2023 г. в съответствие с Наредба 140 от 04.12.2001 г., възлиза на 21,514 хил. лв.

Общата стойност на законовите резерви към 31.12.2023 г. е в размер на 44,097 хил. лв.

Други резерви

Другите резерви на Предприятието представляват резерви, формирани при придобиването на нетекущи активи - държавна собственост, предоставени за управление от едноличния собственик на капитала, както и натрупаните печалби след всички разпределения от предходни периоди.

Като други резерви се отчита и ефектът от прилагането на ревизирия МСС 19 върху отчета за финансовото състояние, формиран от натрупаните актюерски печалби/загуби за периода от 2011 г. до 2023 г. Загубата от преоценки на задължения за обезщетения при пенсиониране за 2023 г. е в размер на 1,336 хил. лв. нето от данъци, отчетена в другите резерви.

14.3. Отчисления от печалбата

В изпълнение на Разпореждане на МС № 2 от 26.04.2023 г., изменено и допълнено с Разпореждане № 4 от 23.06.2023 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2023 г. отчисленията от печалбата за 2022 г. след данъчно облагане за Държавата са в размер на 9,624 хил. лв.

15. Възнаграждения на персонала

15.1. Разходи за персонала

Разходите за възнаграждения на персонала включват:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Разходи за заплати и възнаграждения	(169,572)	(136,859)
Разходи за социални осигуровки	(11,592)	(10,823)
Разходи за социални надбавки	(10,940)	(10,532)
Провизии за обезщетения при пенсиониране	(6,969)	(6,680)
Обезщетения по Кодекса на труда и Колективния трудов договор	-	(50)
Разходи за персонала	(199,073)	(164,944)

15.2. Пенсионни и други задължения към персонала

Пенсионните и други задължения към персонала, признати в отчета за финансовото състояние, се състоят от следните суми:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Нетекущи:		
Обезщетения при пенсиониране по Кодекса на труда и Колективния трудов договор	22,719	18,102

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Нетекущи пенсионни задължения към персонала	22,719	18,102
Текущи:		
Краткосрочни задължения към персонала	16,352	14,689
Обезщетения при пенсиониране по Кодекса на труда и Колективния трудов договор	5,155	3,888
Задължения към осигурителни предприятия	1,732	1,668
Текущи пенсионни и други задължения към персонала	23,239	20,245

Текущата част от задълженията към персонала представляват задължения към настоящи служители на Предприятието, които следва да бъдат уредени през 2024 г. Другите краткосрочни задължения към персонала възникват главно във връзка с натрупани неизползвани отпуски в края на отчетния период и текущите задължения свързани с възнагражденията на персонала.

Съгласно изискванията на Кодекса на труда и Колективния трудов договор, при прекратяване на договора на служител по повод на неговото пенсиониране, ДП РВД е задължено да изплати определена компенсация, базирана на брутното месечно възнаграждение на служителите. Провизията за компенсиране на пенсионираните служители на Предприятието в съответствие с условията и изискванията, регламентирани в Кодекса на труда и Колективния трудов договор, е изчислена за периода от месец януари 2024 г. до месец декември 2028 г. включително.

Предприятието е начислило правно задължение за изплащане на обезщетения на наетите лица при пенсиониране в съответствие с изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица” на база на прогнозираните плащания за следващите пет години, дисконтирани към настоящия момент с 4,03% годишна норма на дисконтиране, определена като средна за последните две години на база информация от Европейска централна банка за дългосрочен лихвен процент за целите на конвергенцията - десет години падеж, деноминиран в български лева. Промените в провизиите за обезщетения при пенсиониране съгласно Кодекса на труда и Колективния трудов договор през годината са представени, както следва:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Настоящата стойност на задължението към 1 януари	21,990	18,792
Разходи за текущ трудов стаж за периода	960	732
Разходи за лихви	886	282
Разходи за минал трудов стаж	6,010	5,947
Изплатени доходи	(3,456)	(2,595)
Актюерски загуби (печалби), признати в другия всеобхватен доход	1,484	(1,168)
Задължения за изплащане на дефинирани доходи към 31 декември	27,874	21,990

При определяне на пенсионните задължения са използвани следните актюерски допускания:

	2023	2022
Дисконтов процент	4.03 %	1.50 %
Очакван процент на увеличение на заплатите	14.0 %	10.0 %
Средна продължителност на живота:		
Мъже	71	71
Жени	78	78

Ръководството на Предприятието е направило тези предположения след консултации с независим актюер.

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

Задълженията за изплащане на дефинирани доходи са изчислени посредством кредитния метод на прогнозираните единици. Кредитният метод на прогнозираните единици представя едно задължение, което ще възникне в един бъдещ момент във времето и се основава на редица предположения. От тази гледна точка методът е чувствителен по отношение на допусканията за стойностите на основните параметри, от които зависи настъпването на задължението и размера на дължимото обезщетение. Основните предположения, от които зависи размерът на задължението, се основават на следните допускания:

- демографски допускания: отразяват вероятността лицата, назначени на трудов договор да останат при работодателя и в момента на придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст за тях да възникне задължение за изплащане на обезщетение; лицата могат да отпадат преди пенсиониране по различни причини - оттегляне, съкращаване на щат, заболяване, смърт, инвалидизиране и други.
- финансови допускания: отразяват реалните очаквания за развитието и бъдещия размер на някои основни параметри, като доходност на инвестициите, ръст на заплатите, инфлация и други.

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Разходи за минал трудов стаж	6,010	5,947
Разходи за текущ трудов стаж	960	732
Разходи за лихви	886	282
Общо разходи, признати в печалбата или загубата	7,856	6,961

Разходите за лихви са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи” (вж. Пояснение 27). Разходите за текущ и минал трудов стаж са включени на ред „Разходи за персонала” в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход. При оценяването на задължението Предприятието отчита актюерската печалба или загуба съгласно МСС 19 „Доходи на наети лица” за сметка на другия всеобхватен доход.

През текущия период отчетената актюерска печалба по планове с дефинирани доходи на Предприятието, призната в другия всеобхватен доход, е в размер на 1,484 хил. лв., реализирана в резултат на чувствителността на общото задължение към използваните предположения за норма на дисконтиране, темп на нарастване на работната заплата и текучество в предприятието.

На базата на минал опит Предприятието очаква да плати вноски по плана за дефинирани доходи за 2024 г. в приблизителен размер на 5,155 хил. лв.

Средно претеглената продължителност на задължението признато в отчета за финансовото състояние за изплащане на дефинирани доходи към 31 декември 2023 г. е 3.08 години (31.12.2022г.: 3.16 години).

Значимите актюерски предположения при определянето на задълженията по планове с дефинирани доходи са свързани с дисконтовия процент, очаквания процент на увеличение на заплатите и средната продължителност на живота. Следващата таблица представя анализ на чувствителността и обобщава ефектите от промените в тези актюерски предположения върху задълженията по планове с дефинирани доходи към 31 декември 2023 г.:

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

	Увеличение с 0.25% ‘000 лв.	Намаление с 0.25% ‘000 лв.
Дисконтов процент		
Увеличение/(Намаление) на задълженията по планове с дефинирани доходи	(188)	190
Процент на увеличение на заплатите	Увеличение с 1.0%	Намаление с 1.0%
Увеличение/(Намаление) на задълженията по планове с дефинирани доходи	146	(146)
Текучество на персонала	Увеличение с 1 година	Намаление с 1 година
Увеличение/(Намаление) на задълженията по планове с дефинирани доходи	(28)	20
Анализът на чувствителността е базиран на промяна в само едно от предположенията. Той може да се различава от действителната промяна в задълженията за дефинирани доходи, тъй като промените в предположенията често са свързани помежду си.		

16. Провизии

Балансовите стойности на провизиите могат да бъдат представени, както следва:

	Провизия за конструктивно задължение във връзка с прилагане на схемата за споделяне на риска и от нереализирани оперативни разходи ‘000 лв.	Провизия за задължение във връзка с планирани разходи за ННО и ТиС при АП ‘000 лв.
Балансова стойност към 1 януари 2022 г.	-	5,680
Начислени провизии	39,789	898
Възстановена провизия	-	(1,400)
Балансова стойност към 31 декември 2022 г.	39,789	5,178
Начислени провизии	57,132	1,703
Възстановена провизия	-	(2,232)
Балансова стойност към 31 декември 2023 г.	96,921	4,649
	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Нетекуща конструктивни задължения	57,132	39,789
Нетекуща част ТиС и ННО	1,703	898
Текуща конструктивни задължения	39,789	-
Текуща част ТиС и ННО	2,946	4,280
Балансова стойност	101,570	44,967

Детайлно описание на характера и елементите на провизията за конструктивни задължения на Предприятието във връзка с предоставяне на услуги по АНО е представено в пояснение 4.19.5. към финансовия отчет.

Ефектите върху финансовия отчет за представените отчетни периоди могат да бъдат обобщени, както следва:

- **Провизия във връзка с прилагане на схема за споделяне на риска**

За текущия период начислената провизия за конструктивно задължение към ползвателите на услуги за АНО при прелитане е в размер на **47,132 хил. лв.** (вж. Пояснение 25). Към 31.12.2022 г. провизията за конструктивно задължение към ползвателите на услуги за АНО при прелитане е **39,789 хил.лв.** (вж. Пояснение 25).

- **Провизия във връзка с нереализирани оперативни разходи**

За текущия период начислената провизия за конструктивно задължение към ползвателите на АНО във връзка с нереализирани оперативни разходи, включени в установената разходна база е в размер на 10,000 хил. лв. (вж. Пояснение 4.19.5 и Пояснение 25).

- **Провизия във връзка с планирани разходи за търсене и спасяване**

Размерът на текущата провизия с натрупване към 31.12.2023 г. възлиза на 2,873 хил. лв. Съгласно проведените консултации с потребителите на АНО при изготвянето на ПЕ за РПЗ и поетите ангажменти от страна на ННО натрупаните неразходвани средства ще бъдат ползвани за финансиране на дейности през РПЗ, като са представени разчети за приспадане на тези средствата от таксовите единици за всяка година от РПЗ. Съобразно тези разчети се прави поетапно възстановяване на провизията от РП2, като размерът на реинтегрирана провизия за 2023 г. е 2,232 хил. лв., представена на ред „Други разходи” в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

С оглед промененото третиране на отклоненията между размера на установените и фактическите разходи съобразно приложимият за РПЗ регламент през 2023 г. е начислена дългосрочна провизия в размер на 1,524 хил. лв., подлежаща на възстановяване на потребителите на аэронавигационно обслужване.

- **Провизия във връзка с планирани разходи за ННО**

Съгласно приложимата схема за третиране на отклоненията на фактическите спрямо планираните разходи на ННО (вж. пояснение 4.19.5) натрупаните не разходвани средства за 2023 г. са начислени като дългосрочната провизията към 31.12.2023 г. в размер на 179 хил. лв. Същите подлежат на възстановяване на потребителите на АНО през 2025 г. Размерът на текущата провизия за ННО към 31.12.2023 година е 73 хил. лв.

При оценяването на провизиите на Предприятието, ръководството е взело предвид всички обстоятелства, които имат ефект върху очакваните задължения. Сумата на признатите провизии е най-добрата приблизителна оценка на разходите, необходими за покриване на настоящото задължение към края на отчетния период.

17. Финансирания

Финансиранията на Предприятието в качеството му на бенефициент са свързани с редица проекти, финансирани от Европейската комисия по програма Хоризонт 2020 (Horizon 2020).

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

Към 31.12.2022 г. неусвоените финансираня за нетекущи активи са в размер 1,518 хил. лв. и се признават като приход пропорционално на разходите за амортизация на съответните активи. През 2022 г. са отчетени приходи от финансиране в размер на 736 хил. лв.

Към 31.12.2023 г. неусвоените финансираня за нетекущи активи са в размер на 1,017 хил. лв. и се признават като приход пропорционално на разходите за амортизация на съответните активи. През 31.12.2023 г. са отчетени приходи от финансираня за текущата дейност в размер на 40 хил. лв.

	2023	2022
	‘000 лв.	‘000 лв.
Баланс на полученото дългосрочно финансиране към 01 януари	1,657	2,254
Рекласифицирано от финансиране за текущата дейност във	-	139
Финансиране за дълготрайни активи		
Признат приход от финансиране на дълготрайни активи през годината	(640)	(736)
Баланс на полученото финансиране към 31 декември	1,017	1,657

Към датата на изготвяне на финансовия отчет не са установени неизпълнени условия или други условности на етапа на изпълнение на проектите, финансирани от ЕК.

18. Търговски задължения

Търговските задължения, представени в отчета за финансовото състояние, включват следните задължения:

	2023	2022
	‘000 лв.	‘000 лв.
Задължения свързани с доставка на нетекущи активи	4,058	952
Обслужване на AIMS	-	549
Членство в EUROCONTROL	2,626	-
Поддръжка на софтуер	806	305
Задължение за доставка и разпределение на електроенергия	142	181
Други	1,822	1,920
	9,454	3,907

Всички задължения се погасяват в съответствие с договорените условия.

19. Данъчни задължения

	2023	2022
	‘000 лв.	‘000 лв.
Данъци върху доходите на физическите лица	2,626	2,297
Данъци върху разходите по ЗКПО	1,416	1,060
	4,042	3,357

20. Други задължения

	2023	2022
	‘000 лв.	‘000 лв.
Гаранции	1,405	1,332
Задължения по проекти, финансирани от ЕК	563	250
Удръжки по заплати на персонала	91	73

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

Други	166	133
	2,225	1,788

21. Приходи от предоставени услуги

Всички приходи от предоставени услуги от Предприятието, които се признават с течение на времето на територията на страната:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Приходи от пътни такси за прелитане в обслужваното въздушно пространство на Република България	333,393	269,473
Приходи от такси за използване на радионавигационни средства и полетно обслужване в зоната на летищата	16,523	14,629
	349,916	284,102

22. Ефекти от прилагане на схема за ефективност

	31.12.2023 ‘000 лв.	31.12.2022 ‘000 лв.
Ефекти от прилагане на схема за ефективност и представяне на нов/ревизиран ПЕ за РПЗ	(20,757)	6,379

Съобразно приложимия за РПЗ регламент 2019/317 на Европейската комисия действа схема за ефективност, която е адаптирана към динамичните условия на световна пандемия с регламент 2020/1627 определящ извънредни мерки за третия референтен период, съгласно които да се приложи схемата за ефективност, така че да се намерят приемливи за всички страни решения за 2020 г., 2021 г., както и по отношение на периода 2022-24 г. Отразеното в отчета начисление на ефект по схемата за ефективност отчита предвидения механизъм по чл.29.5 от регламент 2019/317, уреждащ разлика при приходите, дължаща се на прилагане на таксова единица, изчислена във основа на проекта на план за ефективност вместо таксова единица на база окончателен план за ефективност (вж. пояснение 5) до одобрението на такъв. Ефектът за отчетните периоди е представен по настояща стойност на база на най-добрата оценка, като са отчетени дългосрочния му характер и потенциалните рискове и оценки към момента на изготвяне на настоящия отчет. Същите ще се преразглеждат и актуализират периодично до приключването на периода, през който тези ефекти проявяват своето действие, а именно 2023 – 2029 г.

23. Други приходи

Другите приходи на Предприятието включват:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Приходи от финансираня	680	999
Консултантски и технически услуги	737	963
Неустойки по договори	565	218
Провеждане на тестове по авиационен английски език и обучение	213	9
Наеми от ведомствени жилища	77	78

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

Други	217	298
	2,489	2,565

Приходите от финансираня за 2023 г. са в размер на 680 хил.лв. (2022 г.: 999 хил. лв.) са признати във връзка с изпълнението на проекти, финансирани от Европейската комисия (ЕК).

Проектите по програма Хоризонт 2020 са както следва:

- PJ.02-W2 AART (Airport airside and runway throughput)
- PJ38 -W3-ADSCENSIO- ADS-C
- PJ18-W2 4D Skyways
- ATC-TBO
- GEESE

24. Разходи за материали

Разходите за материали включват:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Ел. енергия	(2,853)	(3,526)
Топлоенергия	(838)	(1,241)
Консумативи	(821)	(434)
Резервни части	(179)	(422)
Гориво и смазочни материали	(126)	(149)
Малоценни и малотрайни предмети	(115)	(267)
Вода	(45)	(47)
Работно облекло и предпазни средства	(43)	(88)
Канцеларски материали	(18)	(36)
Други материали	(194)	(86)
	(5,232)	(6,296)

25. Разходи за външни услуги

Разходите за външни услуги включват:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Членство в Евроконтрол и административни такси	(11,119)	(10,320)
Поддръжка на оборудване и софтуер	(4,881)	(4,874)
Разходи по надзор на навигационно обслужване (ННО) за изпълнение на функциите по чл. 16в от ЗГВ	(3,500)	(3,216)
Охрана	(2,149)	(2,150)
Разходи за застраховки	(1,454)	(1,435)
Разходи за комуникация	(1,224)	(1,407)
Разходи за търсене и спасяване при авиационни произшествия	(1,173)	(1,739)
Обслужване на сграден фонд и околни пространства	(797)	(750)
Наем	(505)	(283)
Облитане на ОРТС	(502)	(540)
Повишаване на квалификацията	(484)	(366)
Лицензни такси	(343)	(320)

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Комплексно обслужване на обекти	(343)	(345)
Специализирани проучвания, симулации, консултантски услуги и одити	(338)	(1,360)
Реклама	(259)	(54)
Поддръжка на страден фонд	(130)	(190)
Такса двустранно споразумение с Евроконтрол	(117)	(117)
Абонамент за периодични издания	(68)	(77)
Пощенски и куриерски услуги	(29)	(17)
Транспорт	(22)	(31)
Други разходи (такси, измервания и др.)	(529)	(365)
	(29,966)	(29,956)

Предприятието наема помещения, съоръжения и оборудване. Предприятието е избрало да не признава задължение по лизингови договори, ако те са краткосрочни (лизинги с очакван срок от 12 месеца или по-малко) или ако те са за наем на активи с ниска стойност. Плащания направени по тези лизингови договори се признават като разход по линейния метод. В допълнение, някои променливи лизингови плащания не могат да бъдат признавани като лизингови пасиви и се признават като разход в момента на възникването им.

Разходите за 2023 г., свързани с плащания, които не са включени в оценката на задълженията по лизингови договори, представляват краткосрочни лизингови договори в размер на 454 хил. лв.

Сублизингови плащания или условни плащания по наеми не са извършени или получени. Приход от сублизинг не се очаква да бъде реализиран, тъй като всички активи, ползвани по договори за наем, се използват само от Предприятието.

26. Други разходи, нетно

Другите разходи на Предприятието включват:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Разходи за данъци	(2,252)	(2,118)
Разходи за провизия за конструктивни задължения към авиопревозвачи	(57 132)	(39 789)
Командировки в страната и чужбина	(1,671)	(851)
Разходи за провизия за Национален план за търсене и спасяване при бедствия и аварии	(1,524)	(825)
Обезценка на вземания	(724)	(378)
Дарения	(377)	(177)
Разходи за провизия национален надзорен орган (ННО)	(179)	(73)
Балансова стойност на отписани нетекущи активи	(6)	(25)
Други	(35)	(240)
Възстановена провизия за конструктивни задължения към авиопревозвачи и провизии за ННТС и ННО	2,232	1,400
Възстановена обезценка на вземания	122	96
	(61,546)	(42,980)

Детайлно описание на разходите и възстановените суми за провизия за конструктивни задължения е представено в Пояснение 16.

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

27. Финансови приходи и разходи

Финансовите разходи за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Разходи за лихви по изплащане на задължения за обезщетения при пенсиониране	(886)	(282)
Загуба от промяна във валутните курсове за вземания и задължения	(3)	(3)
Разходи за лихви от прилагане на ефектите по схема за ефективност и представяне на нов/ревизиран ПЕ за РПЗ	-	(12,847)
Други финансови разходи (банкови такси)	(12)	(11)
Финансови разходи	(901)	(13,143)

Разходите за лихви от прилагане на ефектите по схема за ефективност и представяне на нов/ревизиран ПЕ за РПЗ, отчетени през 2022 г., произтичат от представянето по настояща стойност на дългосрочното вземане съгласно чл.29.5 от Регламент 2019/317. Отчетеният финансов разход е свързан със значително повишаване през 2022 г. на равнището на компонентите, на които се базира изчисляването на дисконтовият фактор, използван за привеждане на дългосрочното вземане към настояща стойност. С оглед на макроикономическите процеси в световен мащаб, свързани с бързото покачване на лихвените проценти от страна на централните банки през втората половина на 2022 г. с цел овладяване на инфлационните процеси, се очаква лихвените проценти да бъдат трайно по-високи от тези през последните близо 10 години, включително и когато действаха отрицателни лихвени проценти по редица валути, като например EUR, BGN, CHF. Доколкото предприятието финансира дейността си изцяло със собствени средства и не ползва заеман капитал, повишената норма на скотиране има влияние само по отношение на представянето на настоящата стойност на дългосрочното вземане и след начисляването през текущия период на този лихвен разход, при равни други условия ще възникнат лихвени приходи, концентрирани в периода 2023-2029 г., показващи изменението на настоящата стойност на вземането. През 2023 г. не се отчитат разходи за лихви във връзка с настоящата стойност на дългосрочното вземане по ПЕ. Основните разходи за лихви през текущия период са свързани с актюерски разчети.

Финансовите приходи за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Приходи от лихви по закъснели плащания от клиенти	331	173
Приходи от лихви по текущи банкови сметки	2,367	61
Приходи от лихви от прилагане на ефектите по схема за ефективност и представяне на нов/ревизиран ПЕ за РПЗ	7,828	-
Финансови приходи	10,526	234

Приходите от лихви от прилагане на ефектите по схема за ефективност и представяне на нов/ревизиран ПЕ за РПЗ, отчетени през 2023 г., произтичат от изменението на настоящата стойност на вземането, признато съгласно чл.29.5 от Регламент 2019/317. През 2023 г. не е регистрирана значителна промяна на дисконтовия фактор спрямо предходния отчетен период.

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

28. Разходи за данъци върху дохода

Очакваните разходи за данъци, базирани на приложимата данъчна ставка в размер на 10% (2023 г.: 10%), и действително признатите данъчни разходи в печалбата или загубата могат да бъдат равнени, както следва:

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Печалба преди данъчно облагане	20,504	10,648
Данъчна ставка	10%	10%
Очакван разход за данък	(2,050)	(1,065)
Данъчен ефект от:		
Корекции за приходи, освободени от данъчно облагане	4,258	4,119
Корекции за разходи, непризнати за данъчни цели	(10,371)	(8,408)
Текущ разход за данък	(8,163)	(5,354)
Отсрочени данъчни разлики	6,131	4,330
Възникване на временни разлики	6,298	5,616
Обратно проявление на временни разлики	(167)	(1,286)
Разходи за данъци върху дохода	(2,032)	(1,024)
Отсрочени данъчни приходи/разходи/, признати директно в другия всеобхватен доход	148	(116)

29. Сделки със свързани лица

Свързаните лица на Предприятието включват сделки с предприятия с над 50% държавно участие в системата на Министерството на транспорта, и съобщенията и ключов управленски персонал. Сделките със свързани лица не са извършвани при специални условия и не са предоставяни или получавани никакви гаранции.

29.1. Сделки с други свързани лица под общ контрол

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Получени услуги		
Държавен авиационен оператор	505	545
Летище Г Оряховица ЕАД	63	67
Български пощи ЕАД	10	19
Летище Пловдив ЕАД	8	10
ГД ГВА	-	9
Предоставени услуги		
Летище Пловдив ЕАД	85	69
Летище Г. Оряховица ЕАД	38	38
ГД ГВА	24	23
Държавен авиационен оператор	15	-

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

29.2. Сделки с ключов управленски персонал

Ключовият управленски персонал включва Генерален директор и Управителен съвет. Разходите за възнагражденията на ключовия управленски персонал имат краткосрочен характер. За 2023 г., разходите за възнаграждения, социални осигуровки и обезщетения на Генералния директор и Управителния съвет са в общ размер на 612 хил. лв.

През 2022 г. разходите за възнаграждения, социални осигуровки и обезщетения на Генералния директор и Управителния съвет са в размер на 287 хил. лв.,. Възнагражденията на Одитния комитет са в размер на 32 хил. лв. за 2022 г., като от 27.06.2022 г. със заповед на Министъра на транспорта № ПД-74 Одитният комитет на ДП РВД е закрит.

30. Разчети със свързани лица в края на годината

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Текущи вземания от:		
Летище Пловдив ЕАД	127	29
Летище Горна Оряховица ЕАД	2	6
Общо вземания от свързани лица	129	35
Текущи задължения към:		
Летище Г. Оряховица ЕАД	7	12
Български пощи ЕАД	2	1
Летище Пловдив ЕАД	1	1
Държавен авиационен оператор	-	33
Общо задължения към свързани лица	10	47

Вземанията от предприятията под общ контрол на МТС са свързани с услуги по обслужване на съоръжения и други.

Задълженията към свързани лица са във връзка с облитане, консумативи, краткосрочни наеми и други подобни обичайни за ежедневната дейност на ДП РВД.

31. Безналични сделки

През текущия отчетен период Предприятието е сключило сделки, при които не са използвани пари или парични еквиваленти на обща стойност 555 хил. лв. Сумата е задължение по сделки на предприятието, прихванати с вземания за неустойки от същите контрагенти.

32. Условни активи и условни пасиви

Условните активи на Предприятието представляват банкови гаранции за изпълнение на договори, гаранционна поддръжка и свързани с тях аванси на стойност 38,874 хил. лв. От тях по-значимите са по договори за изграждане и сертифициране на център за възстановяване при инциденти в реално време (14,707 хил. лв.); доставка и инсталация на радиолокационни комплекси (5,333 хил. лв.), интеграция на приложен софтуер към модернизирани хардуер (4,046 хил. лв.).

През годината са предявени различни правни искове от и към Предприятието. Ръководството на Предприятието счита, че отправените искове са несъществени или неоснователни и вероятността те да доведат до разходи за Предприятието при уреждането им е незначителна. Тази преценка на ръководството е подкрепена от информация, предоставена от дирекция „Правна“ на Предприятието.

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

33. Категории финансови активи и пасиви

Балансовите стойности на финансовите активи и пасиви на Предприятието могат да бъдат представени в следните категории:

Финансови активи	Пояснение	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Дългови инструменти по амортизирана стойност			
Текущи търговски и други финансови вземания	10,12,30	77,335	69,414
Нетекущи вземания		81,402	94,039
Пари и парични еквиваленти	13	117,595	64,933
		276,332	228,386

Финансови пасиви	Пояснение	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Финансови пасиви, отчитани по амортизирана стойност			
Търговски и други задължения	18,20,30	11,125	5,491
		11,125	5,491

34. Рискове, свързани с финансовите инструменти

Цели и политика на ръководството по отношение управление на риска

Видовете финансови рискове, на които е изложено Предприятието, са пазарен риск, кредитен риск и ликвиден риск.

Управлението на риска на Предприятието се осъществява от неговите органи на управление. Приоритет при управлението на риска е да се осигури финансовата стабилност на Предприятието.

34.1. Анализ на пазарния риск

Дейността на Предприятието се осъществява при условията на Валутен борд при който курсът на българския лев е фиксиран на 1.95583 лв. за 1 евро и не се променя в зависимост от състоянието на валутните пазари и лихвените проценти.

По-голямата част от сделките се осъществяват в евро и български лева. Предприятието е изложено на незначителен валутен риск, породен от наличности и транзакции, деноминирани в щатски долари, британски лири и швейцарски франкове. Предприятието няма заеми в чужда валута и не притежава инвестиции в облигации, деноминирани в чужда валута.

Финансовите активи и пасиви, които са деноминирани в чуждестранна валута различна от евро и са преизчислени в български лева към края на отчетния период, са представени, както следва:

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

	Излагане на краткосрочен риск		
	Щатски долари '000	Британски лири '000	Швейцарски франкове '000
31 декември 2022 г.			
Финансови активи	6	3	-
Финансови пасиви	-	-	-
Общо излагане на риск	6	3	-

Към 31.12.2023 година няма финансови активи и пасиви в чуждестранна валута различна от евро.

34.1.1 Лихвен риск

Предприятието не е изложено на лихвен риск, тъй като няма заеми и не ползва привлечен капитал, за да финансира дейността си.

34.1.2 Ценови риск

Таксите за аеронавигационно обслужване на въздушното движение се събират по реда и в размери, определени съгласно разпоредбите на Многостранното споразумение за пътните такси от 12.02.1981 г., Международната Конвенция на Евроконтрол за сътрудничество по безопасност на въздухоплаването и свързаните с тях документи на Евроконтрол и Наредбата за таксите за използване на летищата за обществено ползване и за аеронавигационно обслужване в Република България. Цената на услугата (таксовата единица) е разходноориентирана. Таксовите единици за АНО се формират на базата прогноза на разходите и прогноза за равнището на обслужените единици.

От началото на 2020 г. се прилага регламент 2019/317 на Европейската комисия, който ще действа през РПЗ (2020-2024 г.). Съгласно него продължава да действа схема за ефективност и метод на установените разходи (determined cost) по отношение таксите за АНО при прелитане, като е направена адаптация към динамичните условия на световна пандемия с регламент 2020/1627 определящ извънредни мерки за третия референтен период, съгласно които да се приложи схемата за ефективност, така че да се намерят приемливи за всички страни решения за 2020 г., 2021 г., както и по отношение на периода 2022-24 г. Регламент 2019/317 е изцяло заменил приложимите до края на РП2 регламенти (ЕС) 390/2013 и 391/2013. Съобразно изискванията на регламент 2019/317 схемата за ефективност не е задължителна и няма да се прилага за нито едно летище, на което Предприятието предоставя обслужване. Летище София е запазено в индивидуална зона за таксуване.

34.1.3. Анализ на кредитния риск

Кредитният риск представлява рискът даден контрагент да не заплати задължението си. Предприятието е изложено на този риск във връзка с възникване на вземания от клиенти и депозиране на средства. Излагането на Предприятието на кредитен риск е ограничено до размера на балансовата стойност на финансовите активи, признати в края на отчетния период, както е посочено по-долу:

ДП Ръководство на въздушното движение
 Финансов отчет
 31 декември 2023 г.

	2023 ‘000 лв.	2022 ‘000 лв.
Групи финансови активи – балансови стойности:		
Пари и парични еквиваленти	117,595	64,933
Текущи търговски и други вземания	77,335	69,414
Нетекущи вземания	81,402	94,039
Балансова стойност	276,332	228,386

Предприятието редовно следи за неизпълнението на задълженията на своите клиенти и други контрагенти и използва тази информация за контрол на кредитния риск. Предприема действия за намаляване на кредитния риск, посредством установени правила и процедури за събиране на дължимите и неплатени такси за аеронавигационно обслужване. Степента на събираемост на вземанията от предоставяне на АНО надхвърля 99%. Водеща роля при събиране на вземанията и при иниципирането на комплекса от мерки за това има Евроконтрол съгласно действащите споразумения с тази организация.

Предприятието не е предоставяло финансовите си активи като обезпечение по други сделки. Към датата на финансовия отчет няма необезпечени търговски вземания с изтекъл срок на плащане. Кредитният риск относно пари и парични еквиваленти се счита за несъществен, тъй като контрагентите са банки с добра репутация.

Част от паричните средства, на Предприятието, са в Българска Народна Банка и те са предоставени при условията на Наредба, издадена от министъра на транспорта и съобщенията и министъра на финансите.

34.2. Анализ на ликвидния риск

При оценяването и управлението на ликвидния риск Предприятието отчита очакваните парични потоци от финансови инструменти, по-специално наличните парични средства и търговски вземания. Във връзка с пандемията и затруднената ликвидност на авиокомпаниите бяха взети решения от съответните органи за удължаване на сроковете за плащане на таксите за АНО, както при прелитане, така и в зоните и районите на летищата. Тези решения доведоха до ограничаване на постъпленията от оперативна дейност през 2020 г. През 2021 г. разсрочените такси бяха събрани. Ръководството на предприятието полага необходимите грижи за запазване на финансовата стабилност на Предприятието.

Със Закона за гражданското въздухоплаване е регламентирано, че срещу имуществото на Предприятието не може да се насочва принудително изпълнение, нито да се открива производство по несъстоятелност.

За гарантиране на платежоспособността на ДП РВД се установява паричен резерв в размер на 11 млн. евро, който е регламентиран с Наредба № 140 на Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите от 04.12.2001 г. за установяване размера, реда и условията за поддържане и разходване на паричния резерв на ДП РВД.

Паричният резерв е в БНБ, при съответните общи условия на банката.

35. Политика и процедури за управление на капитала на ДП РВД

Целите на Предприятието във връзка с управление на капитала са да осигури способността на Предприятието да продължи да съществува като действащо предприятие. Политиката на Предприятието е да се финансира чрез собствени средства.

36. Събития след края на отчетния период

Не са възникнали коригиращи събития между датата на финансовия отчет и датата на изготвянето му, които да имат съществен ефект върху финансовия отчет за 2023 г.

Значителните некоригиращи събития са както следва:

Войната между Руската федерация и Украйна

На 21 февруари 2022 г. с указ на Президента на Руската Федерация (РФ), бяха признати като самостоятелни държави Донецката народна република и Луганската народна република. На 24 февруари 2022 г. Министерство на отбраната на РФ обяви „специална военна операция“ на територията на Република Украйна. Военните действия получиха широк международен отзвук, множество държави наложиха санкции върху активи и операции, притежавани от Руската федерация и определени лица. Продължаването на военния конфликт в Украйна забавя възстановяването на глобалната икономика след пандемията. Очакванията са неблагоприятни ефекти да засегнат всички сектори на икономиката, както на България, така и на ЕС.

Бъдещото развитие на конфликта и неговото въздействие върху различните бизнеси и икономиката като цяло е свързано с много несигурности и не може да бъде разумно прогнозирано в неговата цялост. Много предприятия вероятно ще се сблъскат с тази обща несигурност, въпреки че нейният ефект може да варира. Предвид бързото развитие на конфликта и съгътстващото го геополитическо напрежение, нови събития и обстоятелства възникват на ежедневна база.

Във връзка с гореизложеното Дружеството е извършило преглед на дейности и икономически взаимоотношения, които биха могли да бъдат изложени на риск. На този етап ръководството на Предприятието не е в състояние да прогнозира дали и как ще бъде преустановен военния конфликт, поради изключително комплексния характер на ситуацията.

Потенциален конфликт между Иран и Израел

На 01.04.2024 г., от Израел бе извършено нападение на консулството на Иран в Сирия. В отговор на този акт, в нощта на 13 срещу 14 април, от Иран бе отговорено с масиран ракетен обстрел, последван от ограничен отговор на Израел по ирански военни обекти на 19.04.2024 г. Всички тези действия са свързани с ескалация на напрежението и създаването на предпоставки за разрастването на световен военен конфликт. В чисто оперативен план, те водят до неочаквано затваряне на въздушни пространства на държавите в региона, пренасочване на полети извън Иран и Ирак и заобикаляне основно през Саудитска Арабия и Египет. Всяка авиокомпания прави собствена оценка на риска и понякога избягването на определени въздушни пространства може да продължи трайно, независимо че в тях в момента не се водят непосредствени бойни действия. Към датата на съставяне на отчета, по-вероятно е обстановката да се нормализира и постепенно авиокомпаниите да се завърнат към традиционните си маршрути в по-голямата си част. В противен случай трайно заобикаляне през Саудитска Арабия и Египет означава потенциално намаляване на полетите през РПИ София.

Във връзка с гореизложеното Дружеството е извършило преглед на дейности и икономически взаимоотношения, които биха могли да бъдат изложени на риск. На този етап ръководството на Предприятието не е в състояние да прогнозира развитието на този конфликт, тъй като събитията се развиват изключително динамично.

На този етап действията, които се предприемат в световен план, са по-скоро насочени към нормализиране на ситуацията, отколкото към разрастване на военните действия.

Определен е размерът на осреднената базова таксова единица за аеронавигационно обслужване за прелитане в размер на 30.85 евро за 2024 г. (2023 г.: 36.78 евро).

Оторизиране на финансовия отчет

Финансовият отчет към 31 декември 2023 г. (включително сравнителната информация) е оторизиран за издаване от Генералния директор на 15.05.2024 г. Одитираният финансов отчет на Предприятието ще бъде представен за приемане от Управителния съвет.